แผนแม่บท
การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ฉบับที่สี่ (พ.ศ.2550 - 2554)

คณะทำงานวางแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ฉบับที่สี่ (พ.ศ.2550 - 2554)

ตุลาคม 2549

แผนแม่บท
การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ฉบับที่สี่ (พ.ศ.2550 - 2554)

คณะทำงานวางแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำ

ฉบับที่สี่ (พ.ศ.2550 - 2554)

ตุลาคม 2549

แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่สี่ (พ.ศ.2550-2554)

จัดทำโดย	สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จำนวน	1,000 เล่ม
ปีที่พิมพ์	ตุลาคม 2549
ISBN	974-85134-4-0

แผนแม่บท

การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ฉบับที่สี่ (พ.ศ.2550 – 2554)

คณะทำงานวางแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ฉบับที่สี่ (พ.ศ.2550 – 2554)

ตุลาคม 2549

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรดิน ด้วยทรงเล็งเห็นว่าดินเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญเช่นเดียวกับน้ำ จึงมีพระราชดำริริเริ่มให้มีการนำหญ้าแฝกซึ่งเป็นพืชที่มีคุณลักษณะพิเศษที่รากมีความยาว หยั่งลึกแผ่กระจายเป็นตาข่ายลงไปในดิน เสมือนเป็นกำแพงธรรมชาติที่มีชีวิต มาใช้แก้ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินที่ส่งผลต่อความเสื่อมโทรมแก่ทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งที่นับวันจะแผ่ขยายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ จึงได้พระราชทานพระราชดำริเรื่องนี้ครั้งแรกเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2534 และได้มีพระราชดำริอย่างต่อเนื่องครอบคลุมการดำเนินงานทุกด้าน ทั้งการศึกษา วิจัย วิธีการปลูก และการใช้ประโยชน์เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายและการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นหลัก โดยทรงเน้นการปลูกหญ้าแฝกอย่างถูกต้องและครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีปัญหาดังกล่าวทั่วประเทศ

การดำเนินงานสนองพระราชดำริการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น มีการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีนายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการฯ มีหน้าที่รับผิดชอบด้านนโยบาย กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก และมีคณะอนุกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รับผิดชอบด้านวิชาการ วางแผน และติดตามประเมินผล โดยใช้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้ หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นเครื่องชี้นำการดำเนินงานที่ผ่านมา ได้แก่ แผนแม่บทฯ ฉบับที่หนึ่ง (พ.ศ. 2536 - 2537) แผนแม่บทฯ ฉบับที่สอง (พ.ศ. 2540 - 2542) และแผนแม่บทฯ ฉบับที่สาม (พ.ศ. 2545 - 2549) ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและจะสิ้นสุดลง

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานวางแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่สี่ (พ.ศ. 2550 - 2554) ขึ้น มีหน้าที่จัดทำ (ร่าง) แผนแม่บทฯ โดยระดมความคิดเห็นจากผู้แทนของหน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นได้นำเสนอขอความเห็นชอบจากคณะอนุกรรมการด้านวิชาการ ติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ให้ความเห็นชอบตามลำดับเรียบร้อยแล้ว

ในการนี้ สำนักงาน กปร. จึงได้จัดทำเอกสารแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (พ.ศ. 2550 - 2554) ขึ้น เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน ซึ่งมีส่วนในการดำเนินงานสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการวางแผน ประสานงาน และบริหารจัดการทรัพยากร เพื่อสนองพระราชดำริในการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอย่างต่อเนื่องเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนแม่บทฯ ฉบับที่สี่ (พ.ศ. 2550 - 2554) ในครั้งนี้ จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีหากไม่ได้รับความร่วมมือสนับสนุนข้อมูลจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านนี้ สำนักงาน กปร. จึงใคร่ขอขอบคุณคณะเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวที่ร่วมพิจารณาจัดทำแผนแม่บทฯ ให้แล้วเสร็จมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นายสมพล พันธุ์มณี)

เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

รองประธานกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
หลักการและเหตุผล	1
ผลการพัฒนาและปัญหาอุปสรรคที่ผ่านมา	3
วิสัยทัศน์	8
วัตถุประสงค์	8
กรอบแนวทางการดำเนินการ	9
เป้าหมาย	9
- พื้นที่และประชากรเป้าหมาย	9
- เป้าหมายการดำเนินงาน	10
แผนงานหลักและแนวทาง/มาตรการในการดำเนินงาน	13
ระยะเวลาดำเนินงาน	17
องค์กรบริหารงาน	18
การแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติ	19

ภาคผนวก

- ประมวลพระราชดำริ
  การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
  ที่ ๐๑ / ๒๕๔๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์
  การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
  ที่ ๒ / ๒๕๔๘ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก
  อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
  ที่ 44 / 2549 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานวางแผนแม่บท
  การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
  ฉบับที่สี่ (พ.ศ. 2550 – 2554)
- รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมการวางแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก
  อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่สี่ (พ.ศ. 2550 – 2554)
- หน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับหญ้าแฝก

แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่สี่ (พ.ศ. 2550 – 2554)

1. หลักการและเหตุผล

นับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกเริ่มแรกเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.2534 มีหน่วยงานต่างๆ รับสนองพระราชดำริดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งตลอดระยะเวลาของการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก ในช่วงเวลาที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้รวบรวมพระราชดำริที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริที่พระราชทานไว้ในโอกาสต่างๆ จนถึงปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการศึกษาทดลอง

ให้ศึกษาทดลองการปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาและพื้นที่อื่นๆ ที่เหมาะสม โดยเฉพาะศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ โดยการทดลองปลูกให้ศึกษาในพื้นที่ 2 ลักษณะ คือ

- <u>พื้นที่ภูเขา</u> ให้ปลูกตามแนวขวางของความลาดชันและในร่องน้ำของภูเขาเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดินและช่วยเก็บความชื้นในดิน
- <u>พื้นที่ราบ</u> ให้ปลูกโดยรอบแปลง/ปลูกในแปลงๆ ละ 1-2 แนว/แปลง พืชไร่ให้ปลูกตามร่องสลับกับพืชไร่

และควรเก็บข้อมูลการศึกษาทดลองทางด้านการเจริญเติบโตของลำต้นและรากความสามารถในการอนุรักษ์ความสมบูรณ์ของดินและการเก็บความชื้นในดิน และเรื่องพันธุ์หญ้าต่างๆ ด้วย ตลอดจนให้ศึกษาทดลองประสิทธิภาพของหญ้าแฝกว่าจะทนเค็มได้ระดับใด

1.2 ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ให้ใช้หญ้าแฝกในการพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน ฟื้นฟูดินให้มีความอุดมสมบูรณ์และแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม การดำเนินการขยายพันธุ์จะช่วยให้สามารถผลิตกล้าหญ้าแฝกได้อย่างเพียงพอตามความต้องการ และที่สำคัญต้องคำนึงถึงประโยชน์ของหญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นหลักสำคัญ และเร่งรัดการดำเนินการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการป้องกันรักษาดินและน้ำอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเร่งด่วน รวมทั้งควรปลูกหญ้าแฝกก่อนการปลูกไม้ยืนต้น หรือปลูกร่วมกับแปลงปลูกไม้ยืนต้นโดยเฉพาะในบริเวณบนภูเขาหรือไหล่เขาจะช่วยป้องกันการชะล้างหน้าดิน

1.3 ด้านป้องกันไฟป่า

การปลูกหญ้าแฝกเพื่อเป็นแนวกันไฟ เป็นประโยชน์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหญ้าแฝกซึ่งจะช่วยลดความเสียหายจากไฟป่า ไม่ว่าจะเป็นแปลงปลูกไม้ยืนต้น ป่าปลูก หรือ ป่าธรรมชาติ และให้มีการสาธิตการใช้แถบหญ้าแฝกในการป้องกันไฟป่าทั้งในพื้นที่ป่าไม้ และป่าหญ้าคา

1.4 ด้านการขยายพันธุ์

ให้หน่วยงานและหน่วยราชการที่มีศักยภาพในการขยายพันธุ์ให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินในการผลิตกล้าหญ้าแฝกที่มีคุณภาพแจกจ่ายกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้เพียงพอ และหากดำเนินการขยายพันธุ์โดยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ จะต้องหมั่นหมุนเวียนกลับมาเริ่มจากต้นแม่พันธุ์ เพราะหากมีการขยายพันธุ์หลายช่วงต่อเนื่องกันมากเกินไปจะทำให้กล้าหญ้าแฝกอ่อนแอได้

1.5 ด้านการคุ้มครองสายพันธุ์

ให้ร่วมมือดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองพันธุ์พืช สายพันธุ์ และพัฒนาสายพันธุ์หญ้าแฝกจากทุกภูมิภาคของประเทศไม่ว่าจะเป็นชนิดที่นำมาใช้แล้วเกิดประโยชน์หรือเกิดผลเสียหายก็ตาม

1.6 ด้านวิธีการปลูก

ควรปลูกหญ้าแฝกก่อนหรือพร้อมกับปลูกป่าโดยเฉพาะการปลูกหญ้าแฝกในที่ลาดชัน ต้องปลูกให้ถูกวิธี คือ ขวางความลาดชัน นอกจากนี้ การปลูกหญ้าแฝกควรทำก่อนฤดูฝนหรือช่วงฤดูฝนเพื่อให้เจริญเติบโตทันในช่วงฤดูฝนและต้องมีการบำรุงรักษา โดยมีการตัดใบเพื่อให้หญ้าแฝกมีความสูงจากระดับผิวดินในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้โคนหญ้าแฝกสามารถทำหน้าที่รักษาดินได้ตลอดไป

1.7 ด้านการส่งเสริมขยายผล

ควรพิจารณาให้การสนับสนุนงบประมาณการผลิตหญ้าแฝกให้เพียงพอ และมีการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกทั้งบนพื้นที่สูง และพื้นที่ตอนล่างที่มีปัญหาเสื่อมโทรม เช่นพื้นที่ดินดาน พื้นที่ดินเปรี้ยว ในบริเวณป่าพรุ การฟื้นฟูนากุ้งร้าง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลน ตลอดจนสร้างความเข้าใจอย่างถูกต้อง และชัดเจนให้เกษตรกรได้เห็นประโยชน์ของการปลูกหญ้าแฝกแล้วดินดีขึ้นอย่างไร เช่น ความอุดมสมบูรณ์ ที่ได้จากการเกิดดินดำหน้าแถบหญ้าแฝก

จากแนวพระราชดำริ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันสนองพระราชดำริดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในช่วงแรกที่ผ่านมา

ตามแผนแม่บทฯ ฉบับที่หนึ่ง (พ.ศ. 2536 - 2537) ซึ่งเน้นการพัฒนางานหญ้าแฝกในด้านการศึกษาวิจัย ในลักษณะของงานวิจัยพื้นฐานและงานวิจัยประยุกต์ ส่วนแผนแม่บทฯ ฉบับที่สอง (พ.ศ. 2540 - 2542) เน้นงานศึกษาวิจัย ตามแนวพระราชดำริอย่างต่อเนื่องจากแผนแม่บทฯ ฉบับที่หนึ่ง นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และในแผนแม่บทฯ ฉบับที่สาม (พ.ศ. 2545 - 2549) เน้นการส่งเสริมและขยายผลการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และเกษตรกร ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระดับหนึ่ง (โปรดดูพระราชดำรัส/พระราชดำริ อย่างละเอียดประกอบตามภาคผนวก)

อย่างไรก็ดี ยังมีภารกิจที่จะต้องดำเนินการสนองพระราชดำริอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากแผนแม่บทฯ ฉบับที่สาม ซึ่งใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานกำลังจะสิ้นสุดลง ด้วยเหตุนี้ สำนักงาน กปร. ในฐานะหน่วยงานหลักและเป็นแกนกลางในการประสานการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดทิศทางและแนวทางการดำเนินงานพัฒนา โดยจัดทำ “แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่สี่ (พ.ศ. 2550 - 2554)” ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน และติดตามประเมินผลการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพในระยะต่อไป

2. ผลการพัฒนาและปัญหาอุปสรรคที่ผ่านมา

การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริในระยะแรกให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัยตามแนวพระราชดำริที่พระราชทานไว้ทั้งในลักษณะของงานวิจัยพื้นฐานและงานวิจัยประยุกต์ เพื่อหาสายพันธุ์หญ้าแฝกที่เหมาะสมและหาข้อสรุปการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกในลักษณะต่างๆ สำหรับการดำเนินงานในระยะต่อมาตั้งแต่ปี 2545 นอกจากจะดำเนินการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้เห็นประโยชน์ของหญ้าแฝกทั้งในด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ และประโยชน์ในด้านอื่นๆ รวมทั้งการขยายผลโดยการสาธิตและส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ นำหญ้าแฝกมาใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะดินเพื่อการเกษตรกรรมที่เสื่อมโทรมลงและถูกชะล้างพังทลายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในระยะที่ผ่านมามีผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริสรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านการศึกษาวิจัย

1) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ ตั้งแต่ปี 2535 ถึงปัจจุบัน มีหน่วยงานดำเนินการ จำนวน 20 หน่วย มีการดำเนินงาน รวมทั้งสิ้น 197 เรื่อง ซึ่งดำเนินการเสร็จแล้ว จำนวน 183 เรื่อง หรือร้อยละ 92.8 ของการศึกษาทดลองทั้งหมดส่วนอีก จำนวน 14 เรื่อง หรือร้อยละ 7.1 นั้น คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2549 ทั้งหมด

2) การดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหญ้าแฝกจากระยะแรกที่มีลักษณะเป็นงานศึกษาทดลองพื้นฐานและงานวิจัยประยุกต์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของหญ้าแฝก ในด้านต่างๆ แต่ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเน้นการทดลองเพื่อการใช้ประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจสังคม รวมทั้งการปรับปรุงเทคโนโลยีการขยายพันธุ์และการปลูก อย่างไรก็ตามแม้ว่าการดำเนินงานการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่จะประสบผลสำเร็จ แต่ยังมีจุดอ่อนในการดำเนินงานที่สำคัญๆ กล่าวคือ

- การจัดทำสรุปผลการศึกษาทดลองและการรวบรวมระเบียนวิจัยสามารถจัดทำได้เพียงบางส่วน ประมาณร้อยละ 60 ของการศึกษาทดลองทั้งหมด
- ขาดการกำหนดกรอบการศึกษาวิจัยและขาดการจัดระบบหมวดหมู่การศึกษาวิจัย
- มีการศึกษาวิจัยที่หลากหลาย แต่ขาดการกำหนดจุดมุ่งหมายในการศึกษาวิจัยร่วมกัน

3) จากจุดอ่อนในการดำเนินการศึกษาวิจัย ตามข้อ 2) ส่งผลให้การนำผลการศึกษาวิจัยที่ประสบผลสำเร็จแล้วไปขยายผลสู่ประชาชน กลุ่มเป้าหมายต่างๆ สามารถดำเนินการได้เพียงเล็กน้อยและอยู่ในวงจำกัด ไม่เห็นผลลัพธ์ของการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ ที่ชัดเจนพอ

4) แนวโน้มการดำเนินงานศึกษาทดลองในระยะต่อไป จึงควรดำเนินการ

- แก้ไขปรับปรุงจุดอ่อนดังกล่าว ได้แก่ ลดความซ้ำซ้อนของงานวิจัย การนำผลวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติให้มากขึ้น จัดทำเอกสารคู่มือการวิจัย เป็นต้น
- กำหนดหัวข้อการวิจัยและจุดมุ่งหมายในการศึกษาทดลองให้สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริม

2.2 ด้านการส่งเสริม

1) การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกของหน่วยต่างๆ ในระยะที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกสองลักษณะคือ เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และการใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ สรุปผลการดำเนินงานได้คือ

▪ ดำเนินการผลิตต้นพันธุ์หญ้าแฝกก่อนแผนแม่บทฯ ฉบับที่สาม มีทั้งสิ้นประมาณ 700 ล้านต้น และในการดำเนินงานตามกรอบแผนแม่บทฯ ฉบับที่สาม สามารถดำเนินการผลิตต้นพันธุ์หญ้าแฝกทั้งสิ้นประมาณ 1,400 ล้านต้น รวมตั้งแต่ปี 2535 จนถึงปัจจุบัน (ปี 2549) ผลิตต้นพันธุ์ได้ทั้งสิ้น 2,100 ล้านต้น โดยส่วนใหญ่ยังเป็นการแยกกอและเพาะชำประมาณร้อยละ 98 นอกจากนั้นเป็นการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

▪ การแจกจ่ายพันธุ์เป็นการแจกจ่ายให้แก่หน่วยราชการ เกษตรกร และประชาชนทั่วไปนำไปปลูกในพื้นที่ความรับผิดชอบของตนเอง

▪ การสาธิตและส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกรูปแบบต่างๆ เช่น ปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลาย ปลูกตามขอบร่องน้ำ สระน้ำและทางลำเลียงในไร่นา ปลูกเพื่อปรับปรุงบำรุงดินและสภาพแวดล้อม ปลูกในพื้นที่ลาดดินตัดลาดดินถม

▪ การดำเนินการโครงการหญ้าแฝกโรงเรียน โดยกรมพัฒนาที่ดินได้ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการปลูกและขยายพันธุ์หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในโรงเรียนกว่า 3,000 โรงเรียนทั่วประเทศ

2) การส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกของหน่วยต่างๆ มีแนวโน้มที่ดีขึ้น บางหน่วยงานมีแผนแม่บทของหน่วยงาน เช่น กองทัพบก และในหลายๆ หน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับการใช้หญ้าแฝกเป็นอันดับต้น เช่น กรมพัฒนาที่ดิน แต่อย่างไรก็ตามยังมีหลายๆ หน่วยงานที่ดำเนินงานในเชิงปริมาณ ทั้งในด้านการผลิตกล้าพันธุ์หญ้าแฝก การสาธิตและการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก ยังขาดการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในเชิงคุณภาพเท่าที่ควร กล่าวคือ ขาดการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานและพื้นที่เป้าหมายที่ชัดเจน มีการดำเนินงานที่หลากหลายในลักษณะงานประจำของแต่ละหน่วย ขาดการบูรณาการ ร่วมกันดำเนินงานอย่างจริงจัง รวมทั้งขาดการดูแลบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง

3) จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 พบว่ามีพื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายของดินรุนแรงมาก (อัตราสูญเสียดิน มากกว่า 20 ตัน/ไร่/ปี) มีทั้งสิ้น 2,271,340 ไร่ และมีพื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายของดินรุนแรงและปานกลาง (อัตราสูญเสียดิน ระหว่าง 5-20 ตัน/ไร่/ปี) มีทั้งสิ้น 10,478,935 ไร่

4) แนวโน้มการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ ในระยะต่อไปจึงควรเน้นและให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกสายพันธุ์ที่เหมาะสมในพื้นที่วิกฤติให้มากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายสูง รวมทั้งต้องให้มีการดูแล

บำรุงรักษาหญ้าแฝกในระยะ 1-2 ปี และการส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำให้มากขึ้น

2. 3 ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

1) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหญ้าแฝกและการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก ได้มีการดำเนินการอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหญ้าแฝก จัดทำจุลสาร "ภูมิวารินอนุรักษ์" แจกจ่ายเผยแพร่รวม 20 ฉบับ และจัดทำเอกสารภาษาอังกฤษ "Vetiverim Newsletter" ออกเผยแพร่รวม 36 ฉบับ นอกจากนี้ได้จัดพิมพ์เอกสารความรู้เกี่ยวกับหญ้าแฝก และแผ่นพับจำนวนกว่า 400,000 แผ่น เผยแพร่สู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ รวมทั้งมีการจัดนิทรรศการและกิจกรรมรณรงค์การปลูกหญ้าแฝกในวันสำคัญต่างๆ อีกด้วย

สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหญ้าแฝกในรูปของ Internet ได้ดำเนินการจัดทำระบบเครือข่ายข้อมูลหญ้าแฝกเชื่อมโยงประเทศต่างๆ ในแถบแปซิฟิก ได้แก่ PRVN (Pacific Rim Vetiver Network) และเครือข่ายข้อมูลหญ้าแฝกในประเทศไทย ได้แก่ THVN (Thailand Vetiver Network) เพื่อใช้เผยแพร่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหญ้าแฝกทางเว็บไซด์

2) การดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหญ้าแฝกในระยะที่ผ่านมา แม้ว่าในภาพรวมจะประสบผลสำเร็จในเชิงปริมาณระดับหนึ่ง แต่การดำเนินงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเป้าหมายในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ส่วนการดำเนินงานต่อกลุ่มเป้าหมายระดับท้องถิ่นซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและประชาชนทั่วไปดำเนินการได้ในวงจำกัดไม่แพร่หลายเท่าที่ควร โดยเฉพาะยังมีจุดอ่อน คือ ขาดการยอมรับและการมีส่วนร่วมในการปลูกและบำรุงรักษา วิธีการ เครื่องมือและสื่อที่ใช้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ไม่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มเท่าที่ควร

3) แนวโน้มการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จึงควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน แล้วจึงกำหนดสื่อประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายนั้น อาทิ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มประชาชนทั่วไป กลุ่มเด็กนักเรียน กลุ่มนักศึกษา กลุ่มข้าราชการในระดับท้องถิ่น กลุ่มองค์กรเอกชน เป็นต้น รวมทั้งต้องเน้นให้มีการสร้างเครือข่ายในหลายๆ ระดับ ทั้งในระดับตำบล ระดับจังหวัด เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมหรือการติดตามประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่อย่างแท้จริง โดยอาจกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายสูง

2.4 ด้านการประชุมอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้

1) ผลการดำเนินงานด้านการประชุมอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหญ้าแฝก ได้มีการดำเนินงานทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ โดยจัดให้มีการประชุมสัมมนาการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก จำนวน 8 ครั้ง ซึ่งเป็นการประชุมระดับประเทศ 5 ครั้ง และประชุมระดับนานาชาติ 3 ครั้ง รวมทั้งมีการประชุมสัมมนาเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในหลายครั้ง สำหรับในด้านการฝึกอบรมได้จัดการฝึกอบรมวิทยากร เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องหญ้าแฝกนั้น กรมพัฒนาที่ดินได้ฝึกอบรมหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน 62,281 คน และหมอดินอาสาประจำตำบล 7,187 คน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ฝึกอบรม เจ้าหน้าที่หน่วยงานสนามที่รับผิดชอบในด้านการอนุรักษ์ต้นน้ำ 200 คน และผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ครู และเกษตรกรในพื้นที่ต้นน้ำ 200 คน รวมทั้งยังมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับหญ้าแฝกหลักสูตรภาษาอังกฤษให้กับเจ้าหน้าที่ประเทศต่างๆ อีกด้วย

2) จากการสัมมนาเกี่ยวกับหญ้าแฝกในระดับนานาชาติ 3 ครั้งที่ผ่านไปมีการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งควรนำมาประยุกต์ตามความเหมาะสม

3) แนวโน้มการดำเนินงานด้านการฝึกอบรมภายในประเทศในระยะต่อไปจะเน้นการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของหญ้าแฝกทั้งในด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ และประโยชน์ในด้านอื่นๆ โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายระดับท้องถิ่น คือ เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ เกษตรกรและประชาชนทั่วไปให้มากขึ้น ทั้งนี้จะให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมในเชิงคุณภาพที่เป็นระบบและครบวงจร นอกจากนี้ยังเห็นควรให้มีการจัดทำหลักสูตรแบบเรียนที่เหมาะสมกับเด็กนักเรียนเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการใช้หญ้าแฝก

2. 5 ด้านการบริหารจัดการ

1) การบริหารจัดการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ มีการจัดองค์กรบริหารงานโดยมีคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ เป็นคณะกรรมการระดับนโยบาย และคณะอนุกรรมการด้านวิชาการ วางแผน และติดตามผลการดำเนินการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ รับผิดชอบด้านวิชาการ โดยมีหน่วยงานต่างๆ กว่า 40 หน่วยงานเป็นผู้ปฏิบัติ มีสำนักงาน กปร. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการและเป็นศูนย์กลางการดำเนินงาน แต่ต่อมา เพื่อความคล่องตัวในการดำเนินงาน ประธานกรรมการฯ จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ 2 ชุด ในปี 2548 คือ อนุกรรมการด้านวิชาการ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ รับผิดชอบด้านวิชาการ โดยมีสำนักงาน กปร. เป็นฝ่ายเลขานุการ และคณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

การดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ รับผิดชอบด้านการส่งเสริม ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินเป็นฝ่ายเลขานุการ โดยมีการใช้งบประมาณจากปี 2536 – 2549 รวมทั้งสิ้นกว่า 2,200 ล้านบาท ทั้งนี้ตั้งแต่ปี 2536 – 2545 ได้ใช้งบประมาณดำเนินงาน รวมประมาณ 700 ล้านบาท แยกเป็น งบประมาณ กปร. จำนวน 140 ล้านบาท และงบประมาณปกติของหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 560 ล้านบาท และในแผนแม่บทฯ ฉบับที่สาม ใช้งบประมาณอีก 1,500 ล้านบาท แยกเป็นงบประมาณ กปร. ประมาณ 90 ล้านบาท และงบประมาณปกติของหน่วยงานต่างๆ 1,410 ล้านบาท

2) จากการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานในปี 2536 ถึงปัจจุบัน ได้มีการใช้แผนเป็นเครื่องมือและเป็นกรอบแนวทางดำเนินงานมาแล้วรวม 3 แผน คือ แผนแม่บทฯ ฉบับที่หนึ่ง (พ.ศ. 2536 – 2537) เน้นงานวิจัยและพัฒนาแผนแม่บทฯ ฉบับที่สอง (พ.ศ. 2540 – 2542) เน้นงานศึกษาวิจัยตามแนวพระราชดำริอย่างต่อเนื่องจากแผนแม่บทฯ ฉบับที่หนึ่ง และเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย แผนแม่บทฯ ฉบับที่สาม (พ.ศ. 2545 – 2549) เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่แผนดังกล่าวขาดความต่อเนื่องไม่มีการบูรณาการแผนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรดำเนินการ การประสานงานและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานมีอุปสรรคและข้อจำกัด รวมทั้งไม่สามารถเห็นผลลัพธ์และผลกระทบของการดำเนินงานที่ชัดเจน

3) แนวโน้มการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การปลูกและใช้หญ้าแฝกฯ ในระยะต่อไป ควรให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของแผนการประสานงานและการพัฒนาบุคลากรดำเนินงาน

3. วิสัยทัศน์

มุ่งเน้นการพัฒนาแบบองค์รวมในการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันใช้เทคโนโลยีหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

4. วัตถุประสงค์

4.1 สนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และการใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ ให้ถูกต้องครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

4.2 รณรงค์การใช้หญ้าแฝก โดยการประยุกต์ องค์ความรู้ และเทคโนโลยีที่มีอยู่มาปรับใช้อย่างเหมาะสมโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน

4.3 พัฒนาภูมิปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ดินและน้ำ

4.4 หาแนวทางในการบริหารจัดการใช้หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และเพื่อการสร้างรายได้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

5. กรอบแนวทางการดำเนินการ

5.1 ยึดแนวพระราชดำริที่ได้พระราชทานมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

5.2 เน้นให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมาปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมในการใช้หญ้าแฝกเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด

6. เป้าหมาย

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทิศทางเดียวกัน จึงเห็นควรให้กำหนดพื้นที่และประชากรเป้าหมายและเป้าหมายในการดำเนินงาน ดังนี้

6.1 พื้นที่และประชากรเป้าหมาย

6.1.1 เป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ปีละ 890,000 ไร่

<u>พื้นที่เป้าหมาย</u> กำหนดให้ครอบคลุมพื้นที่ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายสูง ได้แก่ พื้นที่วิกฤติที่มีความเสี่ยงภัยจากดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก รวมถึงพื้นที่สูง ปีละ 840,000 ไร่

2) พื้นที่เปิดใหม่ในโครงการก่อสร้าง ที่มีความลาดชัน ได้แก่ พื้นที่ในโครงการชลประทาน โครงการปลูกป่า โครงการก่อสร้างบำรุงรักษาทางหลวง และทางรถไฟ ฯลฯ ปีละ 50,000 ไร่

<u>ประชากรกลุ่มเป้าหมาย</u> ได้แก่ หน่วยราชการและประชาชนที่อาศัยอยู่และ/หรือเป็นเจ้าของพื้นที่ดังกล่าวข้างต้น

6.1.2 เป้าหมายเพื่อการปรับปรุงฟื้นฟูคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปีละ 120,000 ไร่

<u>พื้นที่เป้าหมาย</u> กำหนดให้ครอบคลุมพื้นที่ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่ใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม ปีละ 95,000 ไร่

2) พื้นที่ปรับปรุงสภาพแวดล้อม ปีละ 25,000 ไร่

<u>ประชากรกลุ่มเป้าหมาย</u> ได้แก่ หน่วยราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม และเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้น

6.1.3 เป้าหมายเพื่อส่งเสริม สาธิต ฝึกอบรมการใช้ประโยชน์ และการขยายพันธุ์

<u>พื้นที่เป้าหมาย</u> กำหนดให้ครอบคลุมพื้นที่ รับผิดชอบกิจกรรมดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกของ หน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่

1) ฐานปฏิบัติการและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
2) พื้นที่ในสถานศึกษาในทุกระดับ ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและ สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา
3) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
4) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวม 6 ศูนย์
5) พื้นที่สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ
6) หมู่บ้านพัฒนาที่ดิน
7) พื้นที่รับผิดชอบของหน่วยทหาร
8) พื้นที่โครงการพัฒนาดอยตุง (พื้นที่ทรงงาน)
9) พื้นที่ในความรับผิดชอบของมูลนิธิโครงการหลวง
10) ศูนย์สาธิตการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกด้านป่าไม้ และหน่วยจัดการต้นน้ำ
11) พื้นที่อื่นๆ

<u>ประชากรกลุ่มเป้าหมาย</u> ได้แก่ หน่วยราชการ เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป

6.2 เป้าหมายการดำเนินงาน แบ่งออกตามแผนงานด้านต่างๆ ดังนี้

6.2.1 <u>แผนการศึกษาวิจัย</u>

6.2.1.1 สนับสนุนงานศึกษาวิจัยให้สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ เช่น

- การวิจัยเพื่อเพิ่มศักยภาพของการใช้หญ้าแฝก ได้แก่ การทนเค็ม การเพิ่มความแข็งแรงทนทานในการปลูก การขนส่ง ปรับปรุงฟื้นฟูดินเสื่อมโทรม และการศึกษาจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ที่รากหญ้าแฝก เป็นต้น
- การศึกษาเพื่อการใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การบำบัดน้ำเสีย การลดมลพิษในดิน เป็นต้น

- การวิจัยเพื่อพัฒนาพันธุ์หญ้าแฝก
- การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหญ้าแฝกโดยใช้การวิจัยแบบ Vetiver Technology System (VTS) รวมทั้ง การวิจัยเชิงปฏิบัติการระดับชุมชนโดยการยอมรับของเกษตรกร และชุมชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

6.2.1.2 นำผลงานวิจัยต่างๆ มาประยุกต์ ใช้ประโยชน์แบบบูรณาการเพื่อให้สามารถนำไปขยายผลสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

6.2.1.3 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ดำเนินงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกในด้านต่างๆ ดังนี้

- จัดทำสรุปผลการศึกษาวิจัย ระเบียนวิจัยและระบบฐานข้อมูล
- พัฒนาระบบการจำแนก การจัดเก็บพันธุ์และสายพันธุ์หญ้าแฝกจากทุกภูมิภาค รวมทั้งการคุ้มครองพันธุ์หญ้าแฝก
- การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาวิจัย

6.2.2 <u>แผนการจัดการองค์ความรู้</u>

6.2.2.1 ประมวลองค์ความรู้ที่มีอยู่ในแต่ละหน่วยงานมาพัฒนาให้เกิดเป็นกระบวนการจัดองค์ความรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาและประยุกต์ใช้

6.2.2.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้และเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับภูมิสังคมเพื่อการส่งเสริมขยายผล

6.2.2.3 จัดทำสื่อสำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในระดับต่าง ๆ

6.2.2.4 จัดการองค์ความรู้สำหรับการเรียนการสอน รวมถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตร

6.2.2.5 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับหญ้าแฝกทั้งด้านวิชาการและด้านการขยายผล รวมทั้งด้านการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกในทุกด้าน

6.2.3 <u>แผนการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์</u>

6.2.3.1 สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม รณรงค์การปลูกหญ้าแฝกอย่างยั่งยืน ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งเชิงพาณิชย์ เพื่อให้มีปริมาณหญ้าแฝกอย่างเพียงพอกับความต้องการ

6.2.3.2 จัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนในการใช้หญ้าแ ดำเนินงานอนุรักษ์ดินและน้ำโดยการจำแนกพื้นที่เป้าหมายหลัก ตามลำดับ

6.2.3.3 ส่งเสริมให้หน่วยงานที่มีศักยภาพในการขยายพันธุ์ ผลิตก หญ้าแฝกที่มีคุณภาพ แจกจ่ายแก่กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการอย่างเพียงพอ

6.2.3.4 สนับสนุนให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำ และองค์การสวนพฤกษศาสตร์ เป็นหน่วยงานหลักในการขยายผล เผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกั หญ้าแฝก

6.2.3.5 สนับสนุนการจัดทำแปลงสาธิตที่ถูกต้องตามหลักวิชากา ในหน่วยราชการ ภาคเอกชน และชุมชนที่มีศักยภาพ

6.2.3.6 สนับสนุนให้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์

6.2.3.7 จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ สร้างจิ สำนึก และสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

6.2.3.8 พัฒนาเครือข่ายข้อมูลข่าวสารและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับหญ้าแฝกให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในระดับชุมชน จังหวัด ภาค ประเทศ และนานาชาติ ให้สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างกว้างขวาง

6.2.3.9 ส่งเสริมให้มีการรณรงค์และเผยแพร่การปลูกและการใช้ประโยชน์ จากหญ้าแฝกในวันสำคัญต่างๆ

6.2.4 <u>แผนการบริหารจัดการ</u>

6.2.4.1 กำหนดขอบเขตพื้นที่ที่จะต้องฟื้นฟู พื้นที่การชะล้างพังทลาย รุนแรง ตามพิกัดแผนที่

6.2.4.2 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายหญ้าแฝก ในระดับจังหวัด และชุมชนเพื่อให้สอดรับการดำเนินงานของหน่วยต่างๆ อย่างบูรณาการ โดย มอบหมายให้สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดเป็นศูนย์กลางการดำเนินงาน

6.2.4.3 ดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้ หญ้าแฝกอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เป็นเครื่องมือประกอบการติดตามผลการดำเนินงานโดยเน้นผลลัพธ์และผลกระทบเป็นหลัก

6.2.4.4 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการโดยมุ่งเน้นการแปลงแผนแม่บทฯ ฉบับที่สี่ ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็น รูปธรรม

6.2.4.5 เร่งรัดการติดตามผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ ของหน่วยงานต่างๆ ด้วยเอกสารทุกไตรมาส อย่างต่อเนื่อง ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งมีการติดตามโดยคณะอนุกรรมการและผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

6.2.4.6 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก

7. แผนงานหลักและแนวทาง/มาตรการในการดำเนินงาน

7.1 การศึกษาวิจัย

7.1.1 วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษา วิจัย การนำหญ้าแฝกมาใช้ประโยชน์ตามแนวพระราชดำริ

2) เพื่อพิจารณาทบทวน การศึกษา วิจัย เกี่ยวกับการนำหญ้าแฝกมาใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ ตามแนวพระราชดำริ ที่ดำเนินการไปแล้วให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน

3) เพื่อพิจารณาแนวทางการนำผลการศึกษา วิจัย ที่ประสบผลสำเร็จแล้วไปขยายผลให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

7.1.2 แผนงานหลัก

1) แผนงานศึกษา วิจัย

2) แผนงานพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการศึกษา วิจัย

7.1.3 แนวทาง/มาตรการในการดำเนินงาน

เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานศึกษา วิจัย

1) ดำเนินการศึกษา วิจัยเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ โดยสรุปการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

2) ให้ความสำคัญกับการศึกษา วิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่จริง โดยมุ่งเน้นการศึกษาวิจัยในด้านวิศวกรรมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์

3) ขยายผลงานศึกษา วิจัยเกี่ยวกับหญ้าแฝกที่สัมฤทธิ์ผลไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

7.2 การจัดการองค์ความรู้

7.2.1 วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้เทคโนโลยีหญ้าแฝก

7.2.2 แผนงานหลัก

แผนการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการองค์ความรู้

7.2.3 แนวทาง/มาตรการในการดำเนินงาน

การเสริมสร้างกระบวนการจัดการองค์ความรู้

1) กระตุ้นและส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานศึกษาวิจัย วิธีการปฏิบัติ ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับเทคโนโลยีหญ้าแฝก

2) จัดให้มีคณะทำงานทำหน้าที่บริหารจัดการองค์ความรู้ให้เหมาะสมกับการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

3) สนับสนุนการจัดสัมมนาการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ รวมทั้งร่วมสัมมนาต่างประเทศ

4) บรรจุองค์ความรู้เกี่ยวกับหญ้าแฝกในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ

5) จัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับหญ้าแฝกให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ

7.3 การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์

7.3.1 วัตถุประสงค์

1) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการปลูกหญ้าแฝกให้กว้างขวางและแพร่หลายอย่างเป็นระบบเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างยั่งยืน

2) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเชิงรุก เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกให้กลุ่มเป้าหมายตระหนักถึงความสำคัญของหญ้าแฝก

3) เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก

7.3.2 แผนงานหลัก

1) แผนงานส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ อย่างยั่งยืน

2) แผนงานส่งเสริมปรับปรุงฟื้นฟูคุณภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

3) แผนงานพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

4) แผนงานพัฒนาเครือข่ายและการจัดการฐานข้อมูลเพื่อการเผยแพร่

7.3.3 แนวทาง/มาตรการในการดำเนินงาน

พัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมขยายผล และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์หญ้าแฝก

1) ประสานและกระตุ้นให้หน่วยงานสำคัญ ๆ เช่น กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมส่งเสริมการเกษตร สถาบันการศึกษา เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และภาคเอกชน ร่วมดำเนินการปลูกหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อส่งเสริม ขยายพันธุ์ และขยายผลการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก ตามศักยภาพของหน่วยงาน ในพื้นที่ความรับผิดชอบให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2) กำหนดมาตรการพิเศษภาครัฐเพื่อสร้างแรงจูงใจและเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการผลิตกล้าหญ้าแฝก และปลูกหญ้าแฝก ตลอดจนขยายผลการใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริอย่างเพียงพอและมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการปลูกหญ้าแฝกในเชิงพาณิชย์

3) ส่งเสริมให้กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปลูกป่า ร่วมกันวางแผนดำเนินการปลูกหญ้าแฝกขยายพันธุ์ตามศักยภาพของหน่วยงานเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงและฟื้นฟูคุณภาพ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมอย่างเพียงพอ โดยมีการบำรุง ดูแล รักษาอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

4) ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการปลูกหญ้าแฝกอย่างต่อเนื่อง และมีความรู้ในการขยายพันธุ์ ดูแลรักษาโดยใช้ระบบเทคโนโลยีหญ้าแฝก Vetiver Technology System (VTS) ได้อย่างถูกต้อง ถูกวิธี เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ในชุมชนท้องถิ่น เพื่อใช้ในพื้นที่สาธารณประโยชน์ แปลงเพาะปลูกพื้นที่ของหน่วยงานเองและ/หรือ เพื่อจำหน่าย

5) สนับสนุนและประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เป้าหมายต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยเน้นพื้นที่ที่มีปัญหาชะล้างพังทลายสูง พื้นที่วิกฤต การใช้ประโยชน์ในพื้นที่เสื่อมโทรม เช่น บ่อลูกรังเก่า นากุ้งร้าง โดยมีการวางแผนดำเนินการร่วมกันของทุกหน่วยอย่างเป็นระบบ

6) ส่งเสริมให้มีการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่เปิดใหม่ ในโครงการก่อสร้างที่มีความลาดชัน ได้แก่ พื้นที่ในโครงการชลประทาน โครงการปลูกป่า โครงการก่อสร้าง ปรับปรุงทางหลวงและทางรถไฟ เป็นต้น

7) เสริมสร้างให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริและองค์การสวนพฤกษศาสตร์ มีศักยภาพและเป็นแกนกลางในการส่งเสริม สาธิต ฝึกอบรม การใช้ประโยชน์ ขยายพันธุ์ รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหญ้าแฝกแก่หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชน ในระดับภาค ตามสภาพภูมิสังคมที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม

8) ประสานให้กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีศักยภาพดำเนินการจัดทำแปลงสาธิตการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และเพื่อ

ขยายพันธุ์ในพื้นที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน องค์กรเอกชน และภาคประชาชนนำไปขยายพันธุ์ต่อเพื่อนำส่วนเหนือดินของหญ้าแฝกไปใช้ประโยชน์เป็นพืชรายได้

9) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติงานหญ้าแฝกในระดับภาค และระดับท้องถิ่น โดยมีกรมพัฒนาที่ดินเป็นแกนกลางในการประสานการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการระหว่างกรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระตุ้นและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งเสริม ขยายผลโดยเริ่มจากการอบรมเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่และจัดการทรัพยากร การดำเนินงาน บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

10) กรมพัฒนาที่ดินสนับสนุนทางวิชาการในการดำเนินงาน เพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก ให้กับผู้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและประชากรกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ได้แก่ การฝึกอบรมวิทยากร เผยแพร่ความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับหญ้าแฝกระดับชุมชน จังหวัด ภาค และประเทศ การฝึกอบรมยุวเกษตรกรหญ้าแฝก เป็นต้น

11) จัดกิจกรรมเสริมและสนับสนุนให้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม วางแผนและเน้นการฝึกอบรม ให้ความรู้การใช้ประโยชน์จากใบหญ้าแฝกด้านหัตถกรรม และอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้กับเกษตรกรและกลุ่มผู้สนใจทั่วไป

12) คณะอนุกรรมการด้านการส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ดำเนินการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พิจารณาทบทวน ปรับปรุง และพัฒนารูปแบบ เนื้อหา สื่อประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับหญ้าแฝกประเภทต่างๆ ให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อประเภทต่างๆ ในหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

13) สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเครือข่าย ระบบการจัดการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการประชาสัมพันธ์การใช้หญ้าแฝก ให้สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างครอบคลุมทั้งในระดับชุมชน จังหวัด ภาค ประเทศ และนานาชาติ โดยมีการปรับปรุง และพัฒนาหน่วยงานกลางในการประสานการปฏิบัติทุกระดับให้มีศักยภาพในการเป็นศูนย์ข้อมูลหญ้าแฝกที่มีประสิทธิภาพ

14) กรมส่งเสริมการเกษตรร่วมกับกรมพัฒนาที่ดิน ร่วมมือประสานการดำเนินงานกับคณะกรรมการหมู่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการพัฒนาและสนับสนุนให้ศูนย์ประสานการปฏิบัติงานหญ้าแฝกระดับชุมชน และศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ

หญ้าแฝกระดับหมู่บ้าน ตำบล และชุมชน โดยใช้เครื่องมือประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่ การจัดทำวิทยุเพื่อการส่งเสริมความรู้หญ้าแฝก ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

15) กรมพัฒนาที่ดินประสานการปฏิบัติงานกับกองทัพภาคต่างๆ และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อขยายผลการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหญ้าแฝก โดยใช้ชุดปฏิบัติการจิตวิทยา ประชาสัมพันธ์ในทุกเดือนตามความเหมาะสม

16) สนับสนุนให้หน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ จัดนิทรรศการในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหญ้าแฝก ในโอกาส วันสำคัญต่างๆ

7.4 การบริหารจัดการ

7.4.1 วัตถุประสงค์

พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยใช้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่สี่ (พ.ศ. 2550 – 2554)

7.4.2 แผนงานหลัก

1) แผนงานพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

2) แผนงานติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การส่งเสริมและการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก

7.4.3 แนวทาง/มาตรการในการดำเนินงาน

พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการการดำเนินงาน

1) พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก โดยใช้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ ฉบับที่สี่ (พ.ศ. 2550 - 2554) เป็นกรอบเครื่องมือดำเนินงาน และร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของหน่วยงานตลอดระยะเวลาของแผนแม่บทฯ

2) ให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ โดยมุ่งเน้นถึงผลลัพธ์ และผลกระทบเป็นหลัก ทั้งนี้ควรส่งเสริมให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานจากผู้ประเมินภายในองค์กร และภายนอกองค์กรโดยมีการกำหนดตัวชี้วัดแต่ละด้านอย่างชัดเจน

8. ระยะเวลาการดำเนินงาน

ระยะเวลาการดำเนินงาน รวม 5 ปี (พ.ศ. 2550 – 2554)

9. องค์กรบริหารงาน

ประกอบด้วย

9.1 ระดับนโยบาย ได้แก่ "คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" แต่งตั้งโดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกรอบแนวทางการดำเนินงาน พิจารณาให้ความเห็นชอบกับแผนงานและแนวทางดำเนินงาน อำนวยการ กำกับ ดูแล ให้คำแนะนำ รวมทั้งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ

9.2 ระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย

9.2.1. คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผล แต่งตั้งโดยคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน้าที่พิจารณากลั่นกรอง ให้ความเห็น เสนอแนะแนวทางการดำเนินงานด้านวิชาการ วางแผนและจัดทำแผนแม่บทฯ ประสานการปฏิบัติงานโครงการฯ ให้เป็นไปตามแนวพระราชดำริ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ

9.2.2. คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แต่งตั้งโดยคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน้าที่พิจารณาแนวทางส่งเสริม ขยายผลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการฯ ภายใต้กรอบแผนแม่บทฯ สนับสนุนการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ ติดตามผลการดำเนินงานส่งเสริม ขยายผลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และกำกับดูแลการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ

9.2.3. จัดตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายหญ้าแฝกในระดับจังหวัดและชุมชนมีหน้าที่ในการประสาน บริหารจัดการทรัพยากรดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกภายใต้กรอบแผนแม่บทฯ

9.2.4. หน่วยปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมชลประทาน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กองทัพบก กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน โครงการพัฒนาดอยตุง(พื้นที่ทรงงาน) มูลนิธิโครงการหลวง สถาบันการศึกษา ฯลฯ โดยมี สำนักงาน กปร. ทำหน้าที่ "สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" เป็นแกนกลางในการดำเนินงาน อำนวยการ

ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนและติดตามประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ

10. การแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติ

10.1 การจัดทำแผนปฏิบัติการ

หน่วยงานต่างๆ จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกฯ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2550 - 2554) และแผนปฏิบัติการประจำปี ที่แสดงถึงแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินงาน 2 กลุ่ม ได้แก่

10.1.1 โครงการ/กิจกรรมต่อเนื่อง

10.1.2 โครงการใหม่

10.2 แหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ได้แก่

10.2.1 งบประมาณแผ่นดิน ประกอบด้วย

- งบประมาณปกติประจำปีของหน่วยงานต่างๆ
- งบประมาณ กปร.
- งบประมาณตามนโยบายพิเศษต่างๆ ของรัฐบาล

10.2.2 งบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

10.2.3 งบประมาณภาคเอกชน เช่น งบประมาณจากธุรกิจเอกชน มูลนิธิ ฯลฯ

10.2.4 งบประมาณความช่วยเหลือจากต่างประเทศ (ถ้ามี)

10.3 การติดตามประเมินผล

10.3.1 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านวิชาการ โดยคณะอนุกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมี สำนักงาน กปร. เป็นแกนกลางดำเนินงาน

10.3.2 การติดตามผลการดำเนินงานส่งเสริม ขยายผลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีกรมพัฒนาที่ดิน เป็นแกนกลางการดำเนินงาน

10.3.3 การประเมินผลการดำเนินงาน มีสำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานรวบรวมและประเมินผลการดำเนินงานทั้งด้านวิชาการและด้านส่งเสริม

ภาคผนวก

ประมวลพระราชดำริ
การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ประมวลพระราชดำริ
การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้รวบรวมพระราชดำรัสและพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เริ่มแรกนับแต่วันที่ 22 มิถุนายน 2524 จนถึงปัจจุบัน (กรกฎาคม 2549) ดังนี้

วันที่ 22 และ 29 มิถุนายน 2534

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริแก่ นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการ กปร. ณ สวนจิตรลดา และ ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปดังนี้

1. ให้ศึกษาทดลองการปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดินในพื้นที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ และพื้นที่อื่นๆ ที่เหมาะสมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2. การดำเนินการศึกษาทดลองการปลูกหญ้าแฝกให้พิจารณาลักษณะของภูมิประเทศซึ่งแบ่งได้ 2 ลักษณะของพื้นที่ ดังนี้

2.1.การปลูกหญ้าแฝกบนพื้นที่ภูเขาให้ปลูกหญ้าแฝกตามแนวขวางของความลาดชันและในร่องน้ำของภูเขาเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดินและช่วยเก็บความชื้นในดินไว้ด้วย

2.2. การปลูกหญ้าแฝกบนพื้นที่ราบให้ดำเนินการในลักษณะ ดังนี้

- ปลูกโดยรอบแปลง
- ปลูกในแปลง ๆ ละ 1 หรือ 2 แนว
- สำหรับแปลงพืชไร่ให้ปลูกตามร่องสลับกับพืชไร่

3. ผลของการศึกษาทดลอง ควรเก็บข้อมูลทั้งทางด้านการเจริญเติบโตของลำต้นและรากความสามารถในการอนุรักษ์ความสมบูรณ์ของดินและการเก็บความชื้นในดินและเรื่องพันธุ์หญ้าต่างๆ ด้วย

วันที่ 5 กรกฎาคม 2534

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริแก่ นายปราโมทย์ ไม้กลัด ผู้อำนวยการสำนักงานกิจกรรมพิเศษ กรมชลประทาน และ พ.ต.อ.ธีรเดช รอดโพธิ์ทอง ผู้อำนวยการโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปดังนี้

การอนุรักษ์หน้าดินด้วยวิธีทางธรรมชาติ

1. ได้ทรงศึกษาการอนุรักษ์หน้าดินโดยวิธีธรรมชาติมานานแล้ว ซึ่งในแต่ละพื้นที่มักจะเปิดหน้าดินแล้วทำการเกษตร เช่น การยกร่องพรวนดินซึ่งยังถือว่าเป็นวิธีการที่ผิดธรรมชาติซึ่งจะเกิดปัญหาในอนาคต จึงทรงแนะนำให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ทำการเกษตรอย่างไม่ทำลายธรรมชาติ เช่น การไม่ไถพรวนเปิดหน้าดิน เปลือยดิน เป็นต้น โดยให้ทุกโครงการในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ทำเป็นตัวอย่าง แล้วหาทางแนะนำให้ราษฎรทำตามต่อไป

2. ได้ทรงศึกษาเอกสารของธนาคารโลกเกี่ยวกับการอนุรักษ์หน้าดินด้วยหญ้าแฝก จึงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ทำการศึกษาทดลองปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์หน้าดิน โดยปลูกและขยายพันธุ์หญ้าแฝกในพื้นที่รูปแบบต่างๆ เช่น ขอบร่องน้ำ แปลงมะม่วงหิมพานต์ บริเวณที่ลาดชันหรือตามร่องน้ำธรรมชาตินำหินไปกั้นเป็นฝายเล็กๆ แล้วปลูกหญ้าแฝกด้านหน้าหรือในพื้นที่ทำการเกษตร เช่น แปลงปลูกข้าวโพด เป็นต้น ทั้งนี้ ให้บันทึกภาพก่อนดำเนินการ และหลังดำเนินการไว้เป็นหลักฐานและให้ทุกโครงการในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ทำเป็นตัวอย่าง

วันที่ 7 กรกฎาคม 2534

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จทอดพระเนตรโครงการพระราชดำริสวนหาดทรายใหญ่ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และมี พระราชกระแสว่า "...ขอให้ปลูกหญ้าแฝกไว้ด้วย เพราะหญ้าแฝกมีประโยชน์มากในการช่วยยึดดินไม่ให้พังทลาย ช่วยรักษาหน้าดิน โดยเฉพาะที่โครงการฯ นี้มีที่ลาดชันหลายแห่ง นอกจากนี้หญ้าแฝกยังช่วยกักเก็บอินทรียวัตถุไว้ในดิน ใบอ่อนของหญ้าแฝกยังเป็นอาหารสัตว์ได้อีกด้วย..."

วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2535

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำรัส ณ โต๊ะเสวยที่ 1 ภายในพระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปดังนี้

ให้กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนนำหญ้าแฝกไปปลูกตามฐานปฏิบัติการต่างๆ และหมู่บ้านใกล้เคียง แล้วขยายไปปลูกทั่วประเทศ เนื่องจากหญ้าแฝกมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการจัดระบบอนุรักษ์ดินโดยการปลูกเป็นแนวรั้วกั้นตามระดับชั้น และได้มีการศึกษาทดลองใช้อย่างได้ผลดีในประเทศแถบเอเชียหลายประเทศแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าการปลูกหญ้าแฝกยังส่งผลให้การเพาะปลูกพืชอื่นๆ ระหว่างแนวรั้วหญ้าแฝกนั้นให้ผลผลิตได้อย่างเต็มที่มากขึ้น

วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2535

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงตรวจเยี่ยมการดำเนินงานของโครงการหลวง ณ ที่ทำการที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พระองค์ได้เสด็จฯ ไปเยี่ยมชมแปลงรวบรวมพันธุ์หญ้าแฝก ซึ่งได้เก็บรวบรวมพันธุ์พื้นเมืองจากท้องถิ่นต่างๆ

ในประเทศ รวมทั้งของต่างประเทศด้วยและยังได้เยี่ยมชมการทดลองปลูกหญ้าแฝกขวางร่องน้ำ เพื่อลดความแรงของน้ำและสะสมอินทรียวัตถุบริเวณหน้าแถวหญ้าแฝก

หลังจากนั้นทั้งสามพระองค์ได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรแปลงขยายพันธุ์หญ้าแฝก ณ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 จังหวัดเชียงใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริ ดังนี้

1. หญ้าแฝกเป็นพืชที่มีระบบรากลึกแผ่กระจายลงไปในดินตรงๆ เป็นแผงเหมือนกำแพง ช่วยกรองตะกอนดินและรักษาหน้าดินได้ดี จึงควรนำมาศึกษาและทดลองปลูก

2. การปลูกหญ้าแฝก ควรปลูกเป็นแถวเดี่ยว ระยะระหว่างต้นห่างกัน10-15 เซนติเมตร ทำให้ไม่เปลืองพื้นที่การดูแลรักษาง่าย ควรทำการทดลองปลูกในร่องน้ำและบนพื้นที่ลาดชันให้มาก เพื่อช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

3.การปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวความคิดใหม่ ควรปลูกโดยไม่ต้องหวังผลอะไรมากนัก แต่ผลที่ได้จะดีมาก และการปลูกไม่จำเป็นต้องไปปลูกในที่ของเกษตรกร ขอให้ปลูกกันในสถานีพัฒนาที่ดินเพื่อเป็นแบบอย่างเพื่อคัดพันธุ์หาพันธุ์ที่ดีที่ไม่ขยายพันธุ์โดยออกดอก ต้องดูว่าปลูกแล้วมีพันธุ์ไหนที่ทนแล้งในหน้าแล้งยังเขียวอยู่ก็ใช้ได้ โดยขอให้ปลูกก่อนฤดูฝนจะทำให้เกษตรกรในพื้นที่ข้างเคียงเห็น

วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2535

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงตรวจเยี่ยมการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการ กปร. นายปราโมทย์ ไม้กลัด ผู้เชี่ยวชาญพิเศษให้คำปรึกษาการจัดสรรน้ำและปรับปรุงบำรุงรักษา กรมชลประทานและนายพิมลศักดิ์ สุวรรณทัต ผู้ช่วยเลขาธิการ กปร. เข้าเฝ้ารับเสด็จฯ ถวายงาน

ในการนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงปลูกหญ้าแฝกในแปลงทดลองของศูนย์ฯ และได้พระราชทานพระราชดำริ โดยสรุปดังนี้

1. ให้ดำเนินการปลูกหญ้าแฝก ซึ่งจะช่วยทั้งการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยรากของหญ้าแฝกจะอุ้มน้ำไว้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความชุ่มชื้นในดินอันจะสามารถปลูกพืชอื่นๆ เช่น ข้าวโพดหรือไม้ยืนต้นอื่นๆ ในบริเวณที่ปลูกหญ้าแฝกได้และคุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งของหญ้าแฝกก็คือ หญ้าแฝกจะเป็นตัวกักเก็บไนโตรเจน และกำจัดสิ่งเป็นพิษหรือสารเคมีอื่นๆ ไม่ให้ไหลลงไปยังแม่น้ำลำคลอง โดยกักให้ไหลลงไปใต้ดินแทน

2. ให้ดำเนินการศึกษาและคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ไปพร้อมๆ กันเพื่อที่จะได้นำไปส่งเสริมและขยายพันธุ์ในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป โดยเฉพาะตามไหล่เขาที่จะมีการพังทลายของดินมาก เช่น ที่โครงการเขาชะงุ้มและที่วัดญาณสังวราราม ก็ควรจะปลูกเช่นกัน และทรงแนะนำวิธีการปลูกว่าสมควรปลูกหญ้าแฝกก่อนหน้าฝนประมาณ 3 เดือน เพื่อที่จะให้ต้นหญ้าแฝกแข็งแรงพอที่จะทนต่อความแรงของน้ำในหน้าฝนได้ และยังทรงให้ศึกษาทดลองการปลูกหญ้าแฝกในร่องน้ำในลักษณะที่เป็น Check Dam ด้วย ตลอดจนที่สูงชันตามริมถนนที่เห็นดินเปลือยอยู่ให้นำหญ้าแฝกไปปลูกเพื่อป้องกันดินพังทลายด้วย

วันที่ 14 มีนาคม 2535

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมชมกิจการของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พระองค์ได้รับสั่งให้ชาวเขาเผ่าม้งปลูกหญ้าแฝกระหว่างแถวของกะหล่ำปลี ซึ่งชาวเขานิยมปลูกเป็นพืชฤดูแล้ง โดยการให้น้ำระบบฝนเทียม นอกจากนั้น ทั้งสามพระองค์ยังได้เสด็จฯไปทอดพระเนตรแปลงรวบรวมพันธุ์ แปลงขยายพันธุ์และทรงปลูกหญ้าแฝกไว้เป็นอนุสรณ์อีกด้วย

วันที่ 19 มีนาคม 2535

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมชมศูนย์พัฒนาการเกษตรที่สูงปางตอง ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในการนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริ ในส่วนของการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยให้พิจารณาปลูกก่อนหน้าฝนสัก 3 เดือน ในกรณีที่พื้นที่มีน้ำพอที่จะมารดต้นหญ้าแฝก เพราะว่าจะทำให้หญ้าแฝกแข็งแรงเมื่อถึงหน้าฝนจะทนต่อความแรงของน้ำในหน้าฝนได้

วันที่ 14 พฤษภาคม 2535

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐานมีสาระสำคัญ สรุปดังนี้

1. ให้เร่งดำเนินการปลูกหญ้าแฝกให้ครอบคลุมทั่วประเทศไทยภายใน 2 ปี ถึงแม้การดำเนินงานอาจจะสิ้นเปลืองงบประมาณบ้างก็ควรได้ดำเนินการ
2. การคัดเลือกพันธุ์หญ้าแฝกควรเป็นพันธุ์ที่ไม่สามารถขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด
3. วิธีการปลูกเมื่อแยกหน่อควรมีรากประมาณ 15 เซนติเมตร เมื่อนำไปปลูกในพื้นที่ไม่จำเป็นต้องตัดถุงเพราะรากหญ้าแฝกจะสามารถขยายมานอกถุงได้
4. การปลูกหญ้าแฝกควรปลูกทั้งในพื้นที่เพื่อการเกษตร ขอบสระหรือแหล่งน้ำในบริเวณพื้นที่ป่าไม้ ตลอดจนสามารถปลูกในบริเวณที่เป็นร่องน้ำ เพื่อกรองตะกอนดินไม่ให้ไหลไปสู่แหล่งเก็บน้ำและรากหญ้าแฝกซึ่งหนาแน่นจะมีส่วนในการเก็บความชุ่มชื้นในดินได้
5. สำหรับโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้ดำเนินการปลูกในบริเวณหมู่บ้านมุสลิมเป็นแนวเพื่อเพิ่มปริมาณของหน้าดิน สำหรับโครงการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม ให้ดำเนินการปลูกในส่วนบนที่ติดกับเขาเขียว โดยให้ปลูกติดกันเป็นแถวเดียวโดยให้นำหน้าดินมาใส่เพิ่มเติมในระยะต้น เมื่อหญ้าแฝกขึ้นดีแล้วจะช่วยเพิ่มปริมาณหน้าดินได้

วันที่ 8 มิถุนายน 2535

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชมโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มตามแนวพระราชดำริ ที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในการนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริ สรุปดังนี้

1. การคัดเลือกพันธุ์หญ้าแฝกนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ควรระมัดระวังอย่างมาก ควรเลือกพันธุ์ที่ไม่สามารถกระจายพันธุ์ได้โดยเมล็ด เพราะถ้าเป็นพันธุ์ที่แพร่กระจายโดยทางเมล็ดแล้วจะเป็นอันตราย

2. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่เก็บกักน้ำของอ่างเก็บน้ำ ควรปลูกตามแนวระดับโดยรอบอ่างเก็บน้ำ จำนวน 3 แนว คือ

- แนวที่ 1 ปลูกตามแนวระดับสูงเท่ากับระดับเก็บกักน้ำ
- แนวที่ 2 ปลูกตามแนวสูงกว่าระดับเก็บกักน้ำ 20 เซนติเมตร
- แนวที่ 3 ปลูกตามแนวต่ำกว่าระดับเก็บกักน้ำ 20 เซนติเมตร

(เพราะว่าน้ำมักจะถึงระดับเก็บกัก)

การปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวรอบพื้นที่เก็บกักน้ำ จะให้ประโยชน์อย่างน้อย 2 ประการ คือ

2.1.ป้องกันดินพังทลายลงไปในอ่างเก็บน้ำ ทำให้อ่างเก็บน้ำไม่ตื้นเขินและถ้าต้องการขุดดินในอ่างไปใช้ประโยชน์ก็สามารถนำเครื่องจักรวิ่งข้ามแนวหญ้าแฝกไปขุดได้เพราะหญ้าแฝกจะไม่ตาย

2.2.การปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวรอบๆ อ่างเก็บน้ำจะช่วยรักษาหน้าดินเหนืออ่าง ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ขึ้นอันจะเป็นการช่วยให้ป่าไม้ในบริเวณพื้นที่รับน้ำสมบูรณ์ขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. ควรทดลองปลูกในดินที่มีชั้นดานลงไปเล็กน้อยแล้วปลูกหญ้าแฝก และหลังจากนั้นปล่อยให้หญ้าแฝกเจริญเติบโตเป็นระยะเวลา 2-3 ปี จึงศึกษาว่ารากสามารถชอนไชผ่านชั้นดาน (หรือระเบิดดาน) ไปได้เพียงใด

4. การปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการกัดเซาะของน้ำในร่องน้ำให้พิจารณาดำเนินการ ดังนี้

4.1 ในกรณีที่ร่องน้ำมีขนาดกว้างและลึก ให้ปลูกหญ้าแฝกในลักษณะตัววีคว่ำในร่องน้ำแล้วปลูกต่อเป็นแนวยาวไปตามเส้นชั้นความสูงในลักษณะก้างปลา โดยมีระยะห่างระหว่างแถวตามแนวตั้ง 1 เมตรเพื่อชะลอการกัดเซาะร่องน้ำและกระจายน้ำให้ไหลซึมลงในดินหน้าแนวหญ้าแฝก

4.2 ปลูกเป็นแนวตรงขวางร่องน้ำ เพื่อช่วยในการเก็บกักตะกอนไว้ในร่องน้ำ จนในที่สุดร่องน้ำก็จะมีดินตะกอนทับถมจนเต็ม

5. ควรทดลองปลูกหญ้าแฝกในบริเวณที่มีหญ้าคาระบาด เพื่อศึกษาดูว่าหญ้าแฝกจะสามารถควบคุมหญ้าคาได้หรือไม่ วิธีควรปฏิบัติก็คือปลูกหญ้าแฝกล้อมรอบหญ้าคาหลังจากที่หญ้าแฝกตั้งตัวดีแล้ว ให้จุดไฟเผาหญ้าคา เพื่อดูว่าหญ้าแฝกสามารถป้องกันไฟลุกลามได้มากน้อยเพียงใด

6. ควรปลูกหญ้าแฝกล้อมรอบไม้ผล ซึ่งจะสามารถป้องกันไม่ให้ดินรอบๆ ต้นไม้เป็นหลุม ในขณะเดียวกันก็สามารถตัดใบหญ้าแฝกคลุมดิน เพื่อรักษาความชุ่มชื้นให้แก่ไม้ผลได้

7. การปลูกหญ้าแฝกในแปลงที่เพาะปลูกพืชสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น
   - ปลูกโดยรอบแปลง
   - ปลูกในแปลงๆ ละ 1 หรือ 2 แถว
   - สำหรับแปลงพืชไร่ให้ปลูกตามร่องสลับกับพืชไร่

8. การปลูกหญ้าแฝกบนพื้นที่ภูเขา ให้ปลูกตามแนวขวางของความลาดชันและในร่องน้ำของภูเขาเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดินและช่วยเก็บความชื้นของดิน

วันที่ 6 กรกฎาคม 2535

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จทอดพระเนตรโครงการพระราชดำริสวนหาดทรายใหญ่อีกวาระหนึ่ง ทั้งสองพระองค์ได้ทอดพระเนตรแปลงขยายพันธุ์หญ้าแฝก บนพื้นที่ต้นเขา พระองค์ได้มีพระราชกระแสแนะนำ สรุปดังนี้

ควรปลูกให้ชิดกว่านี้เพราะยังไม่แน่ใจว่าหญ้าแฝกที่ปลูกอยู่เป็นพันธุ์อะไรและมีลักษณะอย่างไร ต่อจากนั้นได้ทรงปลูกหญ้าแฝกในแปลงทดลองที่ได้เตรียมไว้ โดยใช้พันธุ์ที่รวบรวมจากเขาเต่า

หลังจากนั้นอีก 5 วัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีรับสั่งให้ผู้เชี่ยวชาญหญ้าแฝกมาตรวจสอบหญ้าแฝกที่โครงการฯ ผลการตรวจสอบปรากฏว่า พันธุ์พื้นเมืองที่ปลูกอยู่เป็นพันธุ์ที่ดีมาก จึงทรงมีพระราชกระแสให้ขยายเพิ่มเติม เพื่อที่จะให้พื้นที่อื่นๆ ได้รับพันธุ์ต่อไป

วันที่ 22 กรกฎาคม 2535

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ในการนี้ได้ทรงปลูกหญ้าแฝกบริเวณพื้นที่แปลงทดลองปลูกหญ้าแฝกท้ายอ่างเก็บน้ำและได้พระราชทานพระราชดำริกับข้าราชการที่เฝ้ารับเสด็จฯ สรุปดังนี้

1. ควรเร่งปลูกหญ้าแฝกให้มากๆ เพราะหญ้าแฝกมีคุณสมบัติพิเศษในการอนุรักษ์ดินหลายประการ โดยเฉพาะดินที่มีโครงสร้างแข็งดังเช่นที่ห้วยทรายนี้ หญ้าแฝกจะทำหน้าที่เป็นเขื่อนที่มีชีวิตที่จะช่วยทำให้ดินมีความชุ่มชื้นและอุดมสมบูรณ์มากขึ้น

2. ในการปลูกหญ้าแฝกตามแนวลาดเอียง ควรให้แต่ละแถวห่างกันมากขึ้น ประมาณ 1-2 เมตร ตามแนวดิ่ง เพื่อประหยัดหน่อพันธุ์ แต่ควรปลูกชิดๆ กัน เพื่อให้หญ้าแฝกมีผลเร็วขึ้น ถ้าจะปลูกไม้ผลควรปลูกหญ้าแฝกเป็นรูปครึ่งวงกลมล้อมต้นไม้ผลคล้ายฮวงซุ้ย

3. ควรปลูกหญ้าแฝกเหนือแหล่งน้ำ เพื่อเป็นแนวป้องกันตะกอนและดูดซับสารเคมีตลอดจนของเสียต่างๆ ที่ไหลลงในแหล่งน้ำ เพราะหญ้าแฝกจะดูดซับสารพิษต่าง ๆ ไว้ในรากและลำต้นไว้ได้นาน จนสารเคมีนั้นสลายตัวเป็นปุ๋ยสำหรับพืชต่อไป

วันที่ 28 สิงหาคม 2536

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสแก่ นายสุเมธ ตันติเวชกุล ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ดังนี้

"การปลูกหญ้าแฝกถ้าปลูกเป็นกอใหญ่และห่างประมาณ 15 เซนติเมตร ถ้าปลูกใกล้ๆ คือ 2 – 3 เซนติเมตร และใช้กอเล็ก ก็จะเชื่อว่าเมื่อเติบโตมักจะปิดแถวได้ดีกว่า ความสิ้นเปลืองของหญ้าแฝกก็อาจจะ น้อยกว่า หลังจากปลูกก็จะติดกันได้ผลภายในไม่กี่เดือน แต่อย่างกอที่ปลูกห่างกว่าจะได้ผลก็ 2 ปี เพราะฉะนั้นไม่ทันการณ์ ที่ดอยตุงนั้นเพาะปลูกหนามากจึงสิ้นเปลืองมากแต่เป็นการทดลองหวังผลรวดเร็ว

สรุปได้ว่า ต้องทำกอเล็กลงไปหน่อยแล้วก็ปลูกให้ใกล้และชิดกัน สำหรับระยะห่างของแต่ละแถว แต่เป็นแนวลาดเท 2 เมตรต่อแถว แล้วก็อยู่บนและต่ำลงมา ส่องระดับลงมาให้ได้ระดับ 2 เมตร ก็อาจจะไม่ถึง 2 เมตรก็ได้ ประมาณ 1.50 เมตร เพื่อความสะดวก ถ้าเป็น 1.50 เมตร สะดวกกว่าเพราะประมาณความสูงของคนซึ่งถ้า 2 เมตร ต้องเขย่งส่อง แต่ถ้าส่องระดับนี้ก็จะสะดวกกว่าทำแถวให้ได้ขนานกับทางเทแล้วก็อีกแถวลงมาจะส่องได้พอดี เดินส่องไปสะดวก"

วันที่ 15 กรกฎาคม 2539

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้มีพระราชดำริเกี่ยวกับหญ้าแฝก (เพิ่มเติม) กับ นายสุเมธ ตันติเวชกุล นายจริย์ ตุลยานนท์ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร นายรุ่งเรือง จุลชาต นายปราโมทย์ ไม้กลัด นายสิทธิลาภ วสุวัต นายสิมา โมรากุล นายพยุง นพสุวรรณ และข้าราชการที่รอรับเสด็จฯ สรุปดังนี้

1. ทรงเน้นถึงระยะปลูกหญ้าแฝก ควรปลูกให้ชิด โดยให้ระยะห่างระหว่างต้น 5 เซนติเมตร
2. การปลูกหญ้าแฝกเพื่อรักษาความชุ่มชื้นในดินให้แก่ไม้ผลและไม้ยืนต้น ในลักษณะเป็นแนววงกลมรอบโคนต้นไม้นั้น อาจก่อให้เกิดปัญหารากของหญ้าแฝกที่มีจำนวนมากเกินไป จะแย่งอาหารจากต้นไม้ อันจะเป็นการสกัดกั้นการเจริญเติบโตของต้นไม้ที่ปลูก ให้เปลี่ยนการปลูกเป็นแบบครึ่งวงกลมด้านล่างของ Slope เพื่อแก้ไขปัญหานี้ เพื่อช่วยให้หญ้าแฝกได้ทำหน้าที่รักษาความชุ่มชื้นในดินได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป
3. การวางแนวปลูกหญ้าแฝกแบบรูปตัววีคว่ำ (Λ) เพื่อแก้ไขการเกิดร่องน้ำแบบลึกที่เกิดจากการกัดเซาะของน้ำ (Gully Erosion) ให้ปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับพาดผ่านร่องน้ำและให้ระดับของแนวหญ้าแฝกตอนบน (ปลายแหลมของตัววีคว่ำ) มีระดับสูงกว่าด้านล่าง เมื่อน้ำไหลลงมาตามความลาดเทของพื้นที่มาถึงแนวหญ้าแฝก ซึ่งจะช่วยลดการกัดเซาะในร่องน้ำและจะช่วยให้เกิดการทับถมของตะกอนในร่องน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ให้ทดลองปลูกหญ้าแฝกโดยใช้สว่านเจาะดิน เจาะลึกลงไปในชั้นของดินลูกรัง จากนั้นให้ใช้ดินดีใส่ในหลุมที่สว่านเจาะ แล้วจึงปลูกหญ้าแฝก รากหญ้าแฝกจะเจริญเติบโตหยั่งลึกลงไปในชั้นหินลูกรังได้ดียิ่งขึ้น

5. ให้พิจารณาปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่โครงการเขาชะงุ้มฯ ให้ทั่วพื้นที่

วันที่ 6 สิงหาคม 2539

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จทรงตรวจเยี่ยมผลการปฏิบัติงาน ในพื้นที่โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับหญ้าแฝก (เพิ่มเติม) กับนายสุเมธ ตันติเวชกุล นายประวิทย์ ทับทิมอ่อน นายชัยชาญ ชโลธร และข้าราชการที่รอรับเสด็จฯ สรุปดังนี้

1. การปลูกหญ้าแฝก ถ้าปลูกแนวชิดกันมากๆ หรือปลูกรอบโคนไม้ผลเป็นแบบวงกลม ถ้าปลูกใกล้ต้นไม้มากเกินไป จะทำให้ต้นไม้ขาดน้ำเพราะหญ้าแฝกใช้น้ำมากและน้ำจะซึมหารากไม้ผลได้ยาก เพราะรากหญ้าแฝกกั้นไว้ ที่ปลูกไว้เป็นครึ่งวงกลมและกอชิดกันนั้นถูกต้องแล้ว (งานวิชาการเกษตรสวนสมเด็จฯ)

2. บริเวณพื้นที่ปลูกป่าเชิงเขาทอง อย่าทำแบบปอกเปลือก ปุ๋ยจากเขาจะลงมา ดินและน้ำจากเขาจะลงมา ควรต่อขยายแนวหญ้าแฝกออกไปอีก ควรปลูกเป็นรูปตัววีคว่ำ (Λ) ในไม่ช้าก็จะเต็มร่อง ในที่เป็นร่องน้ำลึกควรทำคันดินหรือคันหินขวางน้ำก่อน เพื่อทำเป็นทำนบเล็กๆ (Check Dam) อย่าปลูกลงไปในร่องน้ำโดยตรง นอกจากนั้นพื้นที่ระหว่างแถวหญ้าแฝกที่เป็น Contour ดินจะมีคุณภาพดีขึ้น น่าจะให้เกษตรกรปลูกพืชล้มลุก

ทั้งนี้ การปลูกหญ้าแฝกโดยใช้สว่านเจาะดิน ซึ่งได้ใช้สว่านเจาะดินแบบมือหมุน เจาะเป็นบางส่วนที่เขาชะงุ้ม ขุดให้เป็นร่อง เพื่อให้รากหญ้าแฝกชอนไชไปในดิน

- วิธีการปลูกหญ้าแฝกแซมในช่องว่างแนวรั้วหญ้าแฝกในพื้นที่ดินดาน ให้ใช้สว่านเจาะตามแนวช่องว่าง โดยใส่ปุ๋ยหมักลงไปตามร่อง
- ควรใช้กรรไกรตัดหญ้าแฝกให้มีความสูงประมาณ 30 เซนติเมตร ดินที่อยู่ระหว่างแถวหญ้าแฝกจะอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยธาตุอาหาร ซึ่งควรปลูกพืชล้มลุกหรือไม้ผลแซม

3. ทรงสาธิตวิธีการปลูกหญ้าแฝกเพื่อแก้ไขช่องว่างระหว่างแนวรั้วหญ้าแฝก โดยการขุดเป็นร่องตามแนวช่องว่าง และใช้ดินผสมปุ๋ยหมักใส่ในร่องแล้วปลูกหญ้าแฝกให้ชิดติดกันระยะห่างไม่เกิน 5 เซนติเมตร ตามแนวช่องว่างแล้วให้ตัดใบหญ้าแฝกหัวท้ายช่องว่างให้เหลือ 30 เซนติเมตร เพื่อให้หญ้าแฝกที่ปลูกใหม่ได้รับแสงแดด ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอจนกว่าหญ้าแฝกจะตั้งตัวได้ ดินที่ทับถมเหนือแนวรั้วหญ้าแฝกเป็นดินที่ดีมาก ดินลึกถึง 35 เซนติเมตร ขอให้เร่งรัดหญ้าแฝกแก้ไขช่องว่างเพื่อให้แนวรั้วหญ้าแฝกมีประสิทธิภาพจะเป็นการช่วยให้ดินดียิ่งขึ้น

วันที่ 3 เมษายน 2540

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนี้

1. **จุดเสด็จฯที่ 1** งานศึกษาทดลองการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก เพื่อพัฒนาดินดานท้ายอ่างเก็บน้ำห้วยทรายฯ ทรงมีพระราชดำริ ดังนี้

- ให้หาวิธีเจาะลงไปในชั้นดินดานแล้วนำดินที่มีความร่วนซุยใส่ลงไปในหลุมสำหรับปลูกหญ้าแฝก เพื่อให้รากหญ้าแฝกสามารถทะลุดินดานไปได้ หญ้าแฝกจะนำความชื้นไปประเบิดดินให้ร่วนซุยมากขึ้น

- ให้ทดลองปลูกหญ้าแฝกเป็นแถวตามแนว Contour ระยะห่างระหว่างต้นประมาณ 5 เซนติเมตร เพื่อป้องกันการชะล้างของหน้าดินและช่วยทำให้เกิดหน้าดินมาทับถมกันบริเวณแนวรั้วหญ้าแฝกซึ่งต่อไปจะใช้ดินทำการเพาะปลูกได้

- การปลูกหญ้าแฝกล้อมรอบต้นไม้ควรปลูกแบบฮวงซุ้ย (ครึ่งวงกลม) เพื่อช่วยเก็บกักความชื้นให้แก่ต้นไม้

2. **จุดเสด็จ ฯ ที่ 2** งานอนุรักษ์ดินและน้ำบริเวณลุ่มน้ำเขาบ่อขิงทรงมีพระราชดำริ ดังนี้

- ให้ปลูกป่าและหญ้าแฝกตามแนว Contour เมื่อเวลาฝนตกลงมา จะพัดพาเศษใบไม้มาติดอยู่ที่แนวหญ้าแฝกเป็นการทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ โดยกรมป่าไม้มีหน้าที่ปลูกป่าและกรมพัฒนาที่ดินมีหน้าที่ปลูกหญ้าแฝก ซึ่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จะเป็นหน่วยงานกลางที่ให้ทั้ง 2 หน่วยงานร่วมกันประสานดำเนินการ

วันที่ 23 เมษายน 2540

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีพระราชดำริ สรุปดังนี้

1. **จุดเสด็จฯ ที่ 1** บนสันเขื่อนอ่างเก็บน้ำห้วยเจ๊ก มีพระราชดำริ ดังนี้

- เรื่องการปลูกหญ้าแฝกรอบขอบแนวป่าไม้เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน เศษใบไม้ที่ร่วงหล่นจะช่วยทำให้ดินมีการพัฒนาที่ดีขึ้น เมื่อใบไม้ย่อยสลาย ส่วนหญ้าแฝกที่ปลูกในระหว่างไม้ยืนต้นจะไม่ตาย แต่ชะงักการเจริญเติบโตระยะหนึ่ง เมื่อมีการตัดไม้ออกแฝกก็จะเจริญได้อีกครั้ง ให้ปลูกหญ้าแฝกในดินดาน โดยระเบิดดินดานเป็นหลุมแล้วปลูกหญ้าแฝกลงในหลุม เพื่อดันชั้นดินดานให้แตกสามารถดักตะกอนตลอดจนใบไม้ทำให้เกิดดินใหม่ขึ้น

2. **จุดเสด็จฯ ที่ 2** ณ ศาลาทรงงานบริเวณอุทยานมัจฉา มีพระราชกระแสกับผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ดังนี้

- ให้ศึกษาการปลูกหญ้าแฝกในดินดานของตำบลเขาหินซ้อน ซึ่งได้เคยให้ทำในดินดานที่เขาชะงุ้ม (โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี) และห้วยทราย (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี) มาแล้ว

วันที่ 9 พฤษภาคม 2540

วันพืชมงคล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปยังแปลงนาสาธิตในสวนจิตรลดาและได้พระราชทานพระราชดำริแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายชูชีพ หาญสวัสดิ์) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรฯ และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวงเกษตรฯ ในเรื่องอนุรักษ์ดิน สรุปดังนี้

- การอนุรักษ์ดินก็ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าไม้ นอกเหนือจากการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวตามที่พระราชทานพระราชดำริแล้ว การอนุรักษ์ดินด้วยหญ้าแฝกต้องทำให้กว้างขวางเพื่อป้องกันและรักษาหน้าดินไม่ให้สูญหาย ได้ทดลองทำครั้งแรกที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ และที่โครงการเขาชะงุ้มฯ ด้วย ตลอดจนเข้าไปดำเนินการเป็นตัวอย่างที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ อีกหลายแห่ง จึงขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาดำเนินการในบริเวณที่จะฟื้นฟูและอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสื่อมโทรมต่างๆ ด้วย

วันที่ 24 กรกฎาคม 2540

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ อาคารจักรพันธ์เพ็ญศิริ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และพระราชทานพระบรมราโชวาทในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหญ้าแฝก ขออัญเชิญมาไว้ ณ ที่นี้

"...บัณฑิตทุกคนควรจะได้สนใจสังเกตศึกษาเรื่องราว บุคคลและสิ่งต่างๆ ที่แวดล้อมและเกี่ยวข้องกับตัวเองให้มาก อย่าละเลยหรือมองข้ามแม้สิ่งเล็กน้อย เช่น ต้นหญ้า ซึ่งถ้าศึกษาพิจารณาให้ดีก็จะก่อให้เกิดปัญญาได้ หญ้านั้นมีทั้งหญ้าที่เป็นวัชพืชซึ่งเป็นโทษและหญ้าที่มีคุณอย่างหญ้าแฝก ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การอนุรักษ์ดินและน้ำ เพราะมีรากที่หยั่งลึกแผ่กระจายลงไปตรงๆ ทำให้อุ้มน้ำและยึดเหนี่ยวดินได้มั่นคงและมีลำต้นชิดติดกันแน่นหนา ทำให้ดักตะกอนดินและรักษาหน้าดินได้ดี..."

วันที่ 25 กรกฎาคม 2540

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยกษตรศาสตร์ ณ อาคารจักรพันธ์เพ็ญศิริ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และพระราชทานพระบรมราโชวาทในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหญ้าแฝก ขออัญเชิญมาไว้ ณ ที่นี้

"...สิ่งที่ดีมีประโยชน์นั้นจะต้องใช้ให้ถูกต้องตามหลักวิชาและเหมาะสมกับสภาพการณ์ทั่วไปด้วย จึงจะได้ผลที่พึงประสงค์ อย่างเช่น การปลูกหญ้าแฝกจะต้องปลูกให้ชิดติดกันเป็นแผงและวางแนวให้เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ เป็นต้นว่าบนพื้นที่สูงจะต้องปลูกตามแนวขวางของความลาดชันและร่องน้ำ บนพื้นที่ราบจะต้องปลูกรอบแปลงหรือปลูกตามร่องสลับกับพืชไร่ ในพื้นที่

073-514881

เก็บกักน้ำจะต้องปลูกเป็นแนวเหนือแหล่งน้ำ หญ้าแฝกที่ปลูกโดยหลักวิธีดังนี้ จะช่วยป้องกันการพังทลายของหน้าดินรักษาความชุ่มชื้นในดินเก็บกักตะกอนดินและสารพิษต่างๆ ไม่ให้ไหลลงแหล่งน้ำ ซึ่งจะอำนวยผลเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนการฟื้นฟูดินและป่าไม้ให้สมบูรณ์ขึ้น บัณฑิตผู้จะออกไปเริ่มต้นชีวิตการงานต่อไป จึงควรจะได้ศึกษาพิจารณาเรื่องความถูกต้องเหมาะสมที่กล่าวนี้ให้ทราบชัด..."

วันที่ 23 มิถุนายน 2541

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ในการนี้ ได้พระราชทานพระราชดำรัส ณ พระราชนิเวศมฤคทายวัน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ความตอนหนึ่งว่า

"...ปลูกหญ้าแฝกเพื่อที่จะให้ดินนั้นพัฒนาขึ้นมาเป็นดินที่สมบูรณ์ โดยที่ปลูกหญ้าแฝกและทำคันกั้นไม่ให้ตะกอนเหล่านั้นไหลลงไปในห้วยก็สามารถฟื้นฟูได้อย่างดี หากว่าไม่ปฏิบัติเช่นนี้ดินนั้นจะหมดไปเลยเหลือแต่ดินดานและทรายและดินที่อาจเป็นดินสมบูรณ์ก็ไหลลงไปในห้วย ทำให้ห้วยตื้นเขิน เมื่อห้วยตื้นเขิน น้ำที่ลงมาจากภูเขาก็ท่วมในที่ราบและน้ำที่ลงมาจากเขาจะลงมาโดยเร็วเพราะภูเขามีต้นไม้น้อย ทำให้น้ำลงมารวมอย่างฉับพลันและท่วม..."

วันที่ 14 กรกฎาคม 2541

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พร้อมทั้งได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับหญ้าแฝก ความตอนหนึ่งว่า

"...ข้อสำคัญที่มาเพราะว่าที่ดินในเมืองไทยมันมีน้อยลงที่จะใช้งานได้ จึงต้องหาที่เลวๆ ให้พัฒนาขึ้นเป็นที่ที่ใช้ได้ และให้ความสำคัญของโครงการนี้เป็นยังไง ต้องลงมือหลายฝ่ายกรมพัฒนาที่ดินและกรมป่าไม้ศึกษา และถ้าทำได้แล้วเมืองไทยนี้ไม่อับจน..."

"...หญ้าแฝกนี้จะกักน้ำและปุ๋ยที่มาจากภูเขา ภูเขาเป็นเครื่องปฏิกรณ์น้ำและปุ๋ยไม่ต้องเอาปุ๋ยที่ไหน พัฒนาดินก็สบาย ก็อาศัยชลประทานแล้วก็ป่าไม้..."

"...เราจะสร้างของดีซ้อนบนของเลวนั่น อย่าไปนึกไปใช้ดานอันนี้ เพราะดานอันนี้ไม่มีอาหารและแข็งเหลือเกิน ต้องสร้างผิวดินใหม่ขึ้นมา หญ้าแฝกเราเจาะดินลงไปแล้วเอาดินที่มีอาหารลงไปหญ้าแฝกก็สามารถซอนไซอยู่ได้ แล้วหญ้าแฝกนั้นเวลาน้ำฝนชะมาจากภูเขาจะชะใบไม้มาติดหญ้าแฝกก็จะเป็นดินที่ใช้ได้ ดินนี้จะเพิ่มขึ้นไป แล้วก็ดินนี้นานไปจะเป็นดิน..."

วันที่ 20 เมษายน 2543

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำรัสที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี (บริเวณพื้นที่เขาบ่อขิง) สรุปดังนี้

1. ให้ทดลองปลูกไม้สาธรร่วมกับหญ้าแฝกต่อไปและทำการศึกษากับไม้ชนิดอื่นๆ ว่าชนิดใดจะเหมาะสมกับพื้นที่ดินดานได้ดี

2. การแก้ไขดินเลวโดยวิธีทางธรรมชาติ โดย

1) ปลูกหญ้าแฝกเพื่อให้ดินดานแตกตัวจะทำให้น้ำซึมผ่านไปได้

2) ปลูกต้นไม้ควบคู่กับการปลูกหญ้าแฝก ต้นไม้จะเจริญเติบโตในดินดานได้ เนื่องจากแฝกให้น้ำและช่วยดึงไนโตรเจน

วันที่ 12 เมษายน 2544

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำรัสกับ หม่อมราชวงศ์ แซมแจ่มจรัส รัชนี เจ้าหน้าที่โครงการหลวง ณ โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา กรุงเทพฯ สรุปดังนี้

1. การนำร่องการใช้หญ้าแฝกกับดินเหนียวในการก่อสร้างยุ้งฉางราคาถูกเป็นตัวอย่างแก่กสิกรรมในชนบท ให้ทำการทดลองเก็บข้าวเปลือกจริง เพื่อพิจารณาลู่ทางการควบคุมความร้อนที่เกิดจากการเก็บเมล็ดข้าวเปลือกในยุ้งฉางแบบนี้ และให้ใช้หลังคายุ้งฉางแบบบ้านของชาวเอสกิโม (Igloo) เพื่อแก้ไขปัญหาความร้อนและความชื้นที่จะเกิดขึ้นจากการเก็บข้าวเปลือกและให้มีการศึกษาเพื่อการป้องกันความเสียหายของพื้นผิวภายนอกของยุ้งฉางเมื่อถูกความชื้น

2. ให้ศึกษาเรื่องหญ้าแฝกและสกัดสารสำคัญมาเพื่อใช้ในการควบคุมป้องกันกำจัดปลวก ให้มีการศึกษาการพัฒนาเยื่อหญ้าแฝกให้ปลวกไม่สามารถทำลายได้ โดยการพิจารณากำจัดสารที่เป็นอาหารของปลวกเสียตั้งแต่ต้น จะได้ไม่มีปัญหาเมื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรม

3. การใช้หญ้าแฝกเป็นวัสดุแทนไม้ในอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และตกแต่งภายใน โดยให้มีการศึกษาความคงทนของแผ่นไม้อัดหญ้าแฝกต่อสภาพการทำลายของปลวกและการศึกษาเพื่อหาวัสดุภายในประเทศ เพื่อทดแทนการนำเข้าวัสดุที่เป็นตัวประสานจากต่างประเทศ

4. การใช้หญ้าแฝกเป็นวัสดุก่อสร้างทางวิศวกรรมที่ประหยัด ปลอดมลภาวะ ประหยัดพลังงาน ชาวบ้านสามารถทำได้เองโดยเถ้าหญ้าแฝก สัดส่วนการใช้เถ้าหญ้าแฝกเป็นวัสดุทดแทนซีเมนต์และผลที่ได้รับโดยเน้นเรื่องความแข็งแรง ความทนทาน ส่วนการประยุกต์ใช้เยื่อหญ้าแฝกเป็นวัสดุเสริมแรงสัดส่วนการใช้เถ้าหญ้าแฝก โดยเน้นเรื่องการพัฒนาให้มีคุณสมบัติที่ดีกว่าและทดแทนการใช้วัสดุสังเคราะห์

5. การแสดงแบบจำลองการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติทางชลศาสตร์ของการไหล ลักษณะการกัดเซาะและการกักเก็บตะกอนของระบบแถบหญ้าแฝก ดังนี้

1) ให้มีการขยายแบบจำลอง จากแบบจำลองแสดงแนวคิดเป็นแบบจำลองที่สามารถเก็บข้อมูลได้ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับทางวิศวกรรม รวมทั้งให้มีการทดสอบเพื่อยืนยันข้อมูลในภูมิประเทศจริงด้วย

2) ให้นำข้อมูลที่ได้รับจากแบบจำลองไปประยุกต์ใช้แถบหญ้าแฝกเพื่อลดความเสียหายจากการเกิดอุทกภัยในพื้นที่เกษตรกรรม

3) ให้มีการศึกษาการใช้แถบหญ้าแฝกและพืชพันธุ์ ลดหรือป้องกันสารไนเตรทจากการทำการเกษตรซึมซับลงในดิน ลงไปปนเปื้อนกับแหล่งน้ำใต้ดินในระดับล่าง

4) การใช้ความชุ่มชื้นของแถบหญ้าแฝกลดหรือป้องกันความเสียหายที่เกิดจากไฟป่า

5) รูปแบบการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเป็นพืชรายได้แบบครบวงจร โดยเน้นการจัดกลุ่มกสิกรรมเพื่อให้สามารถควบคุมปริมาณ คุณภาพและสายพันธุ์ที่กำหนดได้ เพื่อเป็นการแยกออกจากการส่งเสริมการปลูกเพื่อป้องกันรักษาดิน โดยให้ระมัดระวังการปลูกแยกจากระบบอนุรักษ์ ซึ่งแฝกเป็นพืชที่มีรายได้สู่เกษตรกรก็ให้ทำไปโดยให้วิจัยเพื่อลดต้นทุนการผลิตลง ในการลดต้นทุนการผลิตให้ขยายพันธุ์โดยใช้ Tiller ที่แยกออกมา

6) แนวทางการใช้เยื่อหญ้าแฝกเป็นอุตสาหกรรมภาชนะเมลามีน โดยให้มีการพิจารณาผลิตภาชนะหรือเครื่องใช้ที่เหมาะสมกับสีตามธรรมชาติของเยื่อหญ้าแฝก และให้พิจารณาจดสิทธิบัตรผลิตภัณฑ์ภาชนะเมลามีนจากเยื่อหญ้าแฝกได้

7) ลู่ทางการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาผลงานวิจัยค้นคว้าและผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกของมูลนิธิโครงการหลวง ดังนี้

- ให้คณะทำงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีหญ้าแฝก เร่งรัดการดำเนินการตามที่ได้คิดริเริ่มไว้ต่อไป เพราะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- ผลงานใดที่สามารถดำเนินการจดสิทธิบัตรได้ ขอให้คณะทำงานสิทธิบัตรหญ้าแฝกรีบดำเนินการเพื่อจะได้เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินต่อไปในภายหน้า

วันที่ 13 กันยายน 2545

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสกับ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ความว่า

"...ในการก่อสร้างขนาดใหญ่ ต้องมีการปรับปรุงเปิดพื้นที่เป็นอันมาก โดยเฉพาะพื้นที่เชิงเขา ควรที่จะต้องมีการใช้หญ้าแฝกปลูกเป็นพืชนำ เพื่อฟื้นคืนสภาพพื้นที่และภูมิทัศน์และความอุดมสมบูรณ์ให้กับพื้นที่นั้นอย่างได้ผล..."

วันที่ 16 พฤศจิกายน 2545

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำริ ณ โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปดังนี้

1. ควรปลูกหญ้าแฝกก่อนหรือพร้อมกับปลูกป่าโดยเฉพาะที่ลาดชัน โดยต้องปลูกให้ถูกวิธี คือขวางแนวลาดชันเพราะในแผนที่ ปดท. แสดงการปลูกป่าจะเป็นแนวลงมาเหมือนที่ชาวเขาปลูกกะหล่ำ โดยให้สังเกตที่ลำห้วยด้านล่างภูเขาจะเห็นดินลงไปกองอยู่เต็ม

2. ควรปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวกันไฟป่าของแปลงปลูกป่า เพราะการปลูกป่าของหน่วยงานต้องมีเจ้าหน้าที่หน่วยดับไฟ ต้องใช้รถจักรยานยนต์เพื่อตรวจป่า ขอให้ใช้วิธีปลูกหญ้าแฝกเป็นแนว เพราะหญ้าแฝกนั้นต่างกับหญ้าคาซึ่งหน้าแล้งจะแห้งติดไฟง่าย แต่หญ้าแฝกหน้าแล้งจะเขียวเพราะมีรากลึกดูดความชื้นตลอดเวลาจะเป็นแนวกันไฟโดยธรรมชาติ

วันที่ 22 พฤศจิกายน 2545

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริกับ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี และคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติและคณะวิจัย ณ ศาลาเริง วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปดังนี้

หญ้าแฝกเป็นพืชเอนกประสงค์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแพร่หลาย นอกจากคุณประโยชน์หลักของหญ้าแฝกที่ใช้ปลูกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และช่วยฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินแล้ว รากของหญ้าแฝกที่แผ่หยั่งลึกลงไปในดินยังช่วยดูดซับสารพิษที่ปนเปื้อนมากับน้ำที่ไหลผ่าน อีกทั้งคุณสมบัติพิเศษของกอและใบหญ้าแฝกที่ปลูกล้อมรอบพื้นที่เกษตร ยังมีส่วนช่วยในการป้องกันปลวกและหนูไม่ให้เข้ามาทำความเสียหายให้กับพืชและผลิตผลในพื้นที่นั้น ๆ รวมทั้งใช้ป้องกันงูได้อีกด้วย

ปลวกมีหลายชนิด บางชนิดก็ทำลายบ้านเรือน แต่หลายชนิดก็มีประโยชน์ทำให้ดินดีและปลวกที่กินหญ้าแฝกยังไม่ตายทันที เพียงแต่ทำให้ปวดท้องเท่านั้น

การปลูกแฝกเพื่อเป็นแนวกันไฟ เป็นประโยชน์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของหญ้าแฝกที่จะช่วยลดความเสียหายจากไฟป่า ไม่ว่าจะเป็นในป่าปลูกหรือป่าธรรมชาติ

ควรปลูกแฝกก่อนหรือร่วมกับแปลงปลูกไม้ยืนต้น โดยเฉพาะบนภูเขาจะช่วยป้องกันการชะล้างดินและป้องกันไฟป่าได้ เพราะแฝกทนไฟ ใบจะสดตลอดปีและรากที่หยั่งลึกลงในดินจะช่วยดูดความชื้นไว้ ดังนั้น การปลูกแฝกเพื่อเป็นแนวกันไฟจะช่วยป้องกันไฟป่าในฤดูแล้งได้

การปลูกยูคาลิปตัสและสนบนภูเขา มักเกิดไฟไหม้ทุกปีควรพิจารณาปลูกแฝกร่วม

การนำใบหญ้าแฝกมาอัดเป็นแผ่นและนำไปใช้ประโยชน์ทดแทนไม้จริง จะช่วยลดการนำเข้าไม้ รวมทั้งลดการตัดไม้ทำลายป่าลงได้ แต่เนื่องจากกรรมวิธีการผลิตแผ่นแฝกอัดใช้กาว ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศมีราคาแพง ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาใช้กาวซึ่งผลิตขึ้นภายในประเทศที่มีคุณภาพดีและราคาถูกเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายของประเทศ

การนำรากหญ้าแฝกมาสกัดน้ำมันหอมระเหย ถึงแม้ว่ามีราคาแพงควรมีการศึกษาพัฒนาเกี่ยวกับการปลูกแฝกเพื่อผลิตโดยเฉพาะ ไม่ควรมีการขุดกอแฝกเพื่อนำรากมาใช้ในการนำไปสกัดน้ำมันหอมระเหย

สำหรับใบแฝกที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบนั้น ควรมีการศึกษาด้วยว่าหากมีการส่งเสริมและดำเนินการในระดับอุตสาหกรรม แล้วจะมีวัตถุดิบเพียงพอหรือไม่ โดยปกติหญ้าแฝกจะมีใบมากและมีการเจริญเติบโตได้เร็ว ควรมีการศึกษาให้มีการนำใบไปใช้อย่างเหมาะสมไม่ให้เกิดผลกระทบกับวัตถุประสงค์หลักคือการใช้หญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างและการพังทลายของดิน ดังนั้นหากจะใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นควรพิจารณาเตรียมพื้นที่ เพื่อการปลูกโดยเฉพาะและควรวิจัยการนำวัตถุดิบอื่นที่เหมาะสมมาเป็นส่วนผสมในการทำแผ่นไม้อัดด้วย

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2546

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีกระแสพระราชดำรัสกับหม่อมราชวงศ์แซมแจ่มจรัส รัชนี และคณะทำงานโครงการพัฒนาหญ้าแฝกเพื่อเป็นพืชเศรษฐกิจโครงการหลวง ณ ศาลาเริง วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปดังนี้

เบิก นายวีระชัย ณ นคร ผู้อำนวยการองค์การสวนพฤกษศาสตร์ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านสายพันธุ์หญ้าแฝก เพื่อถวายรายงานเกี่ยวกับชนิดพันธุ์และสายพันธุ์หญ้าแฝกที่พบในประเทศ และแนวทางการคุ้มครองสายพันธุ์หญ้าแฝกในประเทศไทย

นายวีระชัยฯ ได้ถวายรายงานสรุปความเป็นมาของการศึกษาเกี่ยวกับชนิดพันธุ์และสายพันธุ์หญ้าแฝก ตั้งแต่ที่ได้พระราชทานพระราชดำริ ให้นำหญ้าแฝกมาใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 มีผลการดำเนินงานศึกษาสนองพระราชดำริของสำนักงาน กปร. ในปี พ.ศ. 2535 ว่าประเทศไทยมีหญ้าแฝกเพียง 2 ชนิด คือ หญ้าแฝกหอมและหญ้าแฝกดอน

ในปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา กรมพัฒนาที่ดิน ได้ดำเนินการรวบรวมหญ้าแฝกจากแหล่งพันธุ์ต่างๆ รวม 57 แหล่งพันธุ์จากทั่วประเทศ มาจัดปลูกเพื่อคัดเลือกพันธุ์ สำหรับนำไปใช้ให้ถูกกับชนิดของดินในแต่ละพื้นที่ ต่อจากนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 โครงการหลวงได้รวบรวมสายพันธุ์หญ้าแฝกที่มีคุณสมบัติเฉพาะต่างๆ จากทั่วประเทศ เพื่อการใช้ประโยชน์เฉพาะด้านตามที่ต้องการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีรับสั่งถามว่า สายพันธุ์หญ้าแฝกของไทยที่ได้ถวายรายงานมาทั้งหมดนั้น มีการจดสิทธิบัตรไว้แล้วบ้างหรือไม่ เพราะได้ทราบว่า Dr. Yoon ชาวมาเลเซียได้ดำเนินการจดสิทธิบัตรชนิดหญ้าแฝกต่างๆ ไว้แล้วเกือบทั้งหมด

นายวีระชัยฯ : กราบบังคมทูลว่า ของไทยยังไม่ได้มีการจดสิทธิบัตรไว้แต่ประการใด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : ต้องรีบดำเนินการจดสิทธิบัตรสายพันธุ์หญ้าแฝกของไทยไว้ทั้งหมด ก่อนที่จะมีใครมานำไปใช้ประโยชน์ และให้รีบศึกษาหาวิธีดำเนินการ แม้แต่ชนิดที่ไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ก็ต้องจดไว้ด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้ใครนำไปใช้อย่างผิดๆ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : เท่าที่ทราบมา ขณะนี้กล้าหญ้าแฝกยังมีไม่พอต่อการนำไปใช้ประโยชน์ เมื่อมีคนไปขอจากกรมพัฒนาที่ดิน ก็ไม่มีให้ ทำให้ไม่มีการนำไปใช้ จะไปขอจากหน่วยงานไหนก็ไม่มี ดังนั้น ก่อนอื่นอันเป็นพื้นฐานสำคัญประการแรก จะต้องทำให้มีกล้าแฝกเพียงพอต่อการ

จ่ายแจก ให้ชาวบ้านได้นำไปใช้ประโยชน์แล้ว จึงดำเนินการหาประโยชน์ด้านอื่น ดังเช่นที่ได้นำมาแสดงอยู่นี้

ม.ร.ว.แซมแจ่มจรัส รัชนี : ขอเบิก นายอรรถ สมร่าง อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อมารับฟังพระราชกระแส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : กรมพัฒนาที่ดิน มีหน้าที่พัฒนาปรับปรุง บำรุงดิน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ หญ้าแฝกเป็นพืชตัวหนึ่งที่จะสามารถช่วยได้ ก็ให้ดำเนินการทำให้มีกล้าหญ้าแฝกเพียงพอด้วย

อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน : ขณะนี้กรมพัฒนาที่ดินก็ได้ดำเนินการอยู่แล้ว ตามศูนย์พัฒนาที่ดินทั่วประเทศ และยังมีโครงการหมอดินอาสาช่วยชี้แจงชาวบ้านในการปลูกพืชต่างๆ ด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : ต้องให้ชาวบ้านมีความเข้าใจและมีแฝกให้เขาปลูกเพียงพอ ขณะนี้ไม่เพียงพอ ยังขาดอีกมาก หากยังไม่มีกล้าพอ จะปลูกไปทีละสิบเมตร ห้าสิบเมตร ร้อยเมตรก็ได้ แล้วขยายจากที่นั่นไปปลูกได้อีกไม่นานก็จะเต็มพื้นที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : การนำหญ้าแฝกไปใช้ประโยชน์ดังที่จัดแสดงไว้หลากหลายนี้ ไม่ใช่ว่าไม่ดี หรือไม่น่าสนใจ แต่เห็นว่าควรที่จะดำเนินการขยายพันธุ์ให้มีเพียงพอก่อน แล้วจึงดำเนินการด้านอื่นเพราะหลักที่เป็นหัวใจของการใช้แฝกนั้นก็คือ การนำไปใช้ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ปรับปรุงดิน แฝกจะช่วยยึดดิน รากก็ช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นในดิน

ม.ร.ว.แซมแจ่มจรัส รัชนี : ขอเบิกท่านรัฐมนตรี นายอดิศัย โพธารามิก ที่ได้เข้าเฝ้าอยู่ ณ ที่นี้ด้วย เพื่อรับสนองพระราชดำริ ในฐานะตัวแทนรัฐบาล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : ฝากถึงท่านนายกรัฐมนตรีในฐานะที่ท่านเป็นตัวแทนของรัฐบาลว่า ให้ช่วยสนับสนุนโครงการหญ้าแฝกด้วย เพราะจะยังให้เกิดผลดีโดยรวมต่อผืนแผ่นดินทั้งประเทศในวันข้างหน้า

น้ำที่น้ำตกห้วยแก้วนั้น ขณะนี้ได้รับแจ้งว่าไหลแล้วไม่แห้ง แต่น้ำที่อื่นโดยรอบ ยังพากันแห้งหายหมด ความชื้นลดลงเพราะป่าถูกทำลาย หน้าดินเปิดสูญเสียไปมาก จะฟื้นคืนให้ได้ถาวรก็ต้องใช้หญ้าแฝกเข้าไปช่วยด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : ได้เคยไปเยี่ยมโรงเรียนแห่งหนึ่งและพบว่ามีแฝกกอใหญ่ขึ้นอยู่สูงเกือบ 3 เมตร ซึ่งครูและนักเรียนพากันภาคภูมิใจ แต่ที่จริงแสดงว่าเขาไม่ทราบ ไม่รู้ว่ามันใช้ประโยชน์ไม่ได้ จะใช้ได้ต้องแยกเอามาปลูก ให้เป็นแถวเป็นแนวจึงจะเกิดผล

การปลูกหญ้าแฝก จะต้องปลูกให้ถูกต้องด้วย ไม่ให้มีความห่างมากเกินไป จนเป็นช่อง ก็จะไม่สามารถกั้นน้ำ กักตะกอนดินฮิวมัสต่างๆ ไว้ได้ และเมื่อปลูกเป็นชั้นๆ ตามเนิน จะช่วยเป็นกำแพงกั้นน้ำที่ไหลบ่าลงมาได้ ที่เห็นว่าเหมาะสมก็คือความห่างประมาณ 5 เซนติเมตร ซึ่งเมื่อแฝกเติบโตก็จะขยายออกมาชนกันเป็นแถวแน่น มีประสิทธิภาพ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : ที่บ้านหนองพลับ บ้านแขก ห้วยทรายและเขาชะงุ้ม ไปปลูกทดลองมาหมดแล้วเป็นดินกรวดแดง ดินลูกรังและดินดาน ต้องใช้ชะแลงแทงเจาะลงไปปลูกอะไรก็ไม่ได้ แต่สามารถปลูกแฝกได้และรากแฝกก็เจาะดินลงไปชั้นล่างได้ ต่อมาก็เกิดเป็นดินดำขึ้นปลูกพืชอื่นได้ ดร. เคยไปดูหรือไม่

ดร.วีระชัยฯ กราบบังคมทูล เคยไปดูกับหน่วยงาน กปร. พื้นที่ข้างล่างก็เป็นดินดานและไม่มีคุณค่าทางอาหาร

ม.ร.ว.แซมแจ่มจรัส รัชนี : โครงการหลวงได้มอบหมายให้ ดร.อำพรรณฯ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำโครงการเพิ่มจุลินทรีย์ในวัสดุดินที่ปลูกแฝก เพิ่มคุณค่าธาตุอาหารให้พืช ทดลองปลูกไว้ไม่นานได้กอโตมากกว่าธรรมดาชัดเจน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : ที่ป่าพรุ จังหวัดนราธิวาส มีการพัฒนาที่รอบนอกพรุ พื้นที่เป็นดินเปรี้ยว ทางชลประทานทดลองปรับปรุงดินหลายวิธีไม่ได้ผล แต่เมื่อปลูกแฝกเป็นแนวตามคันคลองกันน้ำเปรี้ยว ค่อยเป็นค่อยไป เดี๋ยวนี้ปลูกข้าวได้แล้ว

ที่เขาหินซ้อนแต่ก่อนก็เป็นดินที่แย่มาก ไม่มีใครจะปลูกอะไรได้ ก็เลยไม่มีใครไปอยู่ ได้ไปซื้อไว้ราคาถูกๆ ให้มีการทดลองปลูกแฝกด้วย เดี๋ยวนี้มีตัวอย่าง เมื่อดินดี ปลูกอะไรก็ได้ ที่ดินตอนนี้ราคาแพงมาก ซื้อไม่ได้เลย

แฝกยังช่วยกักเก็บไนโตรเจน เพราะพืชดูดน้ำไปใช้ได้ ไนโตรเจนหากซึมลงไปใต้ดินหรือรั่วไหลลงไปในแหล่งน้ำก็จะเกิดปฏิกิริยาเป็นสารพิษ ยากแก่การกำจัด ดังนั้นจึงนำไปใช้ช่วยด้านสิ่งแวดล้อมได้ (เข้าใจว่า หมายถึง สารประกอบของไนโตรเจน คือ ไนไตรท์ – NO_2 และ ไนเตรท – NO_3 และมีการทดลองแล้วที่คุ้งกระเบน)

โดยหลักการแฝกน่าจะช่วยกันไฟได้ในหน้าแล้ง หญ้าคาจะแห้งไปหมดและติดไฟง่าย แต่แฝกมีรากยาวลึก หาน้ำได้ จึงยังเขียวอยู่ ไม่แห้ง และไม่เป็นเชื้อไฟ

แล้วแฝกพันธุ์ทนเค็มที่ว่า (ดร.วีระชัยฯ : พันธุ์หว้ากอ) และที่เด่นๆ จะต้องจดสิทธิบัตรไว้ ขยายพันธุ์ให้มากๆ หน่วยต่างๆ จะได้ช่วยกันศึกษาด้วย

ม.ร.ว.แซมแจ่มจรัส รัชนี : ขณะนี้โครงการหลวงได้มอบหมายให้ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เร่งขยายพันธุ์แฝกให้ได้ปริมาณมาก โดยวิธีทิชชูคัลเจอร์แล้ว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : ทิชชูคัลเจอร์ก็ดี แต่ต้องระวังหากทำไปมากๆ หลายช่วงจะกลายพันธุ์ จะเหมือนเจ้าดอลลี่ (เข้าใจว่าหมายถึง ดอลลี่แกะที่ทำโคลนนิ่ง ซึ่งได้ตายไปแล้ว อายุสั้น) จะต้องขยายพันธุ์ด้วยความระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดการอ่อนแอของสายพันธุ์

ม.ร.ว.แซมแจ่มจรัส รัชนี : โครงการหลวงแต่เดิมไม่มีโครงการออกมาทำงานนอกพื้นที่ แต่ข้าพระพุทธเจ้านำคณะออกมาปฏิบัติงานนอกพื้นที่เพื่อช่วยเหลือชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง ให้ครอบครัวได้อยู่ด้วยกัน มีอาชีพ มีรายได้ โดยใช้แฝกนำทำเป็นโครงการต่างๆ ระดับหมู่บ้าน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่าลืมว่า ต้องขยายพันธุ์ด้วยให้มีความเพียงพอ ปลูกกันทั่วถึง แล้วจึงค่อยต่อยอดออกไปจึงจะเป็นวงจรสมบูรณ์

ถึงได้ไม่มี ไม่พอ อยู่อย่างนี้ ทุกหน่วยงานต้องช่วยกันทำให้พอแจกจ่ายให้ชาวบ้านได้พอปลูกทั่วถึงกัน

ม.ร.ว.แซมแจ่มจรัส รัชนี : โครงการหลวงเห็นว่าการขยายพันธุ์เป็นงานโดยตรงของกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยราชการอื่น จึงได้เลี่ยงไปทำเรื่องการใช้ประโยชน์อื่นๆ ทำเชือกแฝก ใช้เป็นอุตสาหกรรม ทำบ่อปลา ทำยุ้งฉาง

นายวีระชัยฯ : ปัจจุบันกรมวิชาการเกษตรก็ได้นำแฝกไปปลูกในพื้นที่ศูนย์สาธิตการเกษตรของสมเด็จพระนางเจ้าฯ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ และเป็นผู้ดูแลเรื่องการจดสิทธิบัตรพันธุ์พืชด้วย ข้าพระพุทธเจ้าขอเบิก นางประไพศรี พิทักษ์ไพรวัลย์ รองอธิบดีกรมวิชาการเกษตร เพื่อรับสนองพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : พื้นที่โครงการหลวงอ่างขางปัจจุบัน ได้นั่งเครื่องผ่านไปตอนนั้นไกลมากแล้ว เห็นว่าพื้นที่บนเขาถูกทำลายไปมาก มีการปลูกฝิ่น ต้นน้ำลำธารเสียหาย ต้องทำอะไรสักอย่าง ต้องการทดลองปลูกพืชต่างๆ เป็นตัวอย่างให้ชาวเขาลดเลิกยาเสพติด เมื่อก่อนมีแฝกปลูกมากด้วย ป้องกันดินพังทลายตามที่ลาดชันได้ดี

ม.ร.ว.แซมแจ่มจรัส รัชนี : ได้ทราบว่าประเทศจีนกำลังปลูกแฝกไว้มาก Dr.Yoon เมื่อครั้งมารับพระราชทานรางวัลหญ้าแฝกก็ได้คาดการณ์ไว้ว่า ประเทศไทยจะมีแฝกมากที่สุด มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ตั้งแต่ภูเขาจรดทะเล เพราะทุกหน่วยงานร่วมกันทำ โดยเฉพาะการมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นหลักชัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : ทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกัน รัฐบาลต้องช่วยสนับสนุน ประเทศจีนที่ว่าปลูกแฝกมาก จริงแล้วก็คงไม่เท่าใด เพราะมีช่วงอากาศหนาวจัด เย็นจัดแฝกไม่ชอบ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : วันนี้จะพอแล้ว คนที่ยืนกันอยู่ก็น่าจะเมื่อยมาก ใครมีอะไรจะนำมาอธิบาย ก็ให้นำมาได้ คงจะเดินดูให้ทั่วไม่ไหว เพราะคงต้องใช้เวลาเป็นชั่วโมง

ให้คณะทำงานมาเข้าเฝ้าใกล้ๆ จะได้พระราชทานพร เป็นขวัญกำลังใจให้ทุกๆ คน

“ขอให้ทุกคนมีความมุ่งมั่นในการทำงาน อย่าท้อถอย งานก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้ เป็นประโยชน์ต่อชาติโดยรวม ขออวยพรให้พวกท่านทั้งหลายมีแต่ความสุข มีพลังกายและพลังใจที่แข็งแรง ทำงานได้สำเร็จดังประสงค์ เป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติสืบไป”

วันที่ 4 สิงหาคม 2548

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริกับคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ และข้าราชการระดับสูง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปดังนี้

ต้องปลูกตามแนวขวางของลาดเขาจะเก็บน้ำได้ ถ้าปลูกตามแนวลาดดินไหลหมด ทำตามแนวขวางใช้แทรกเตอร์ไถคว่ำ ที่เขาเต่าแม้แต่เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินปลูกแฝก ดินนอกไม่เปรี้ยวเป็นด่างมาก หญ้าแฝกมีหลายชนิด ชนิดที่ดีปลูกแล้วไม่ออกดอก ไม่เหมือนหญ้าคา หลังคาที่มุงแฝกทนมาก แฝกดีใบหนาไม่ติดไฟง่าย ปลูกขวางเป็นระยะๆ หญ้าคาติดไฟง่ายในหน้าแล้ง ปลูกใต้ต้นไม้ช่วยซับน้ำ แฝกช่วยไม่ให้หญ้าคาขึ้น หญ้าแฝกช่วยทั้งแล้งทั้งท่วม

คำสั่ง
คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ ๐๑ /๒๕๔๖
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์
การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่ง

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่ ๐๑ /๒๕๔๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตามคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๒/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นั้น

เนื่องจากปัจจุบันได้มีการปฏิรูประบบราชการ ปรับเปลี่ยนโครงสร้างของกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๙(๕) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงให้ยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๒/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ และแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑	นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี	ประธานคณะทำงาน
๑.๒	เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	รองประธานคณะทำงาน
๑.๓	ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการ
๑.๔	ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๑.๕	ปลัดกระทรวงคมนาคม	กรรมการ
๑.๖	ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๑.๗	ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๑.๘	ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
๑.๙	ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
๑.๑๐	ผู้บัญชาการทหารสูงสุด	กรรมการ
๑.๑๑	ผู้บัญชาการทหารบก	กรรมการ
๑.๑๒	อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	กรรมการ
๑.๑๓	อธิบดีกรมชลประทาน	กรรมการ
๑.๑๔	อธิบดีกรมประมง	กรรมการ

๑.๑๕ อธิบดีกรมปศุสัตว์	กรรมการ
๑.๑๖ อธิบดีกรมป่าไม้	กรรมการ
๑.๑๗ อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการ
๑.๑๘ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร	กรรมการ
๑.๑๙ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	กรรมการ
๑.๒๐ เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	กรรมการ
๑.๒๑ อธิบดีกรมทางหลวง	กรรมการ
๑.๒๒ อธิบดีกรมทางหลวงชนบท	กรรมการ
๑.๒๓ อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	กรรมการ
๑.๒๔ อธิบดีกรมการปกครอง	กรรมการ
๑.๒๕ อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	กรรมการ
๑.๒๖ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง	กรรมการ
๑.๒๗ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	กรรมการ
๑.๒๘ อธิบดีกรมสามัญศึกษา	กรรมการ
๑.๒๙ เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ	กรรมการ
๑.๓๐ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กรรมการ
๑.๓๑ ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	กรรมการ
๑.๓๒ ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	กรรมการ
๑.๓๓ ผู้ว่าการการรถไฟแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๑.๓๔ ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๑.๓๕ ผู้ว่าการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๑.๓๖ รองเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการและเลขานุการ
๑.๓๗ ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๓๘ รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่

๒.๑ กำหนดนโยบายและกรอบแนวทางดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒.๒ พิจารณาให้ความเห็นชอบกับแผนงานและแนวทางดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริของหน่วยงานต่างๆ

๒.๓ อำนวย กำกับ ดูแลและให้คำแนะนำในการปฏิบัติ รวมทั้งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริให้แก่หน่วยงานต่างๆ

๒.๔ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานหรือบุคคล เพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติงานได้ตามความจำเป็น

๒.๕ ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ให้ประธานกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ใช้อำนาจหน้าที่แทนคณะกรรมการฯ และรายงานให้คณะกรรมการฯ ทราบในโอกาสแรก

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖

พันตำรวจโท

(ทักษิณ ชินวัตร)
นายกรัฐมนตรี
ประธานกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่ง
คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ ๒/๒๕๔๘
เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่ ๒ /๒๕๔๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เพื่อให้การดำเนินการโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริในระยะต่อไป สามารถสนองพระราชดำริได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันที่จะเปลี่ยนไป

ดังนั้น อาศัยอำนาจคำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๐๕ / ๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖ จึงให้ยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๐๑ / ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘ และขอแต่งตั้งคณะอนุกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบ

๑. คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผล

ประกอบด้วย

๑.	รองเลขาธิการ กปร.	ประธานอนุกรรมการ
๒.	ที่ปรึกษาด้านการพัฒนา สำนักงาน กปร.	รองประธานอนุกรรมการ
๓.	รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	รองประธานอนุกรรมการ
๔.	นายธวัชชัย สันติสุข	อนุกรรมการ
๕.	นายณรงค์ โฉมเฉลา	อนุกรรมการ
๖.	นายวีระชัย ณ นคร	อนุกรรมการ
๗.	นายธวัชชัย ณ นคร	อนุกรรมการ
๘.	นายอุทัย จารณศรี	อนุกรรมการ
๙.	นายอภิชัย ธีรธร	อนุกรรมการ
๑๐.	นายพงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์	อนุกรรมการ
๑๑.	นายฉลองชัย แบบประเสริฐ	อนุกรรมการ
๑๒.	ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการ
๑๓.	ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร	อนุกรรมการ

๑๔.	ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร	อนุกรรมการ
๑๕.	ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
๑๖.	ผู้แทนกรมป่าไม้	อนุกรรมการ
๑๗.	ผู้แทนสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ	อนุกรรมการ
๑๘.	ผู้แทนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	อนุกรรมการ
๑๙.	ผู้แทนสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๒๐.	ผู้อำนวยการกลุ่มกิจกรรมพิเศษ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและเลขานุการ
๒๑.	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๒.	ผู้อำนวยการกองแผนงานและวิเทศสัมพันธ์ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๓.	ผู้อำนวยการกองติดตามประเมินผล สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. พิจารณากลั่นกรองให้ความเห็นและเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานด้านวิชาการในการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่อคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒. วางแผนและจัดทำแผนแม่บทประสานการปฏิบัติงานการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เป็นไปตามแนวพระราชดำริ

๓. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และรายงานให้คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และส่วนที่เกี่ยวข้องทราบ

๔. ให้คำปรึกษาแนะนำและสนับสนุนการดำเนินงานด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๕. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามความจำเป็น

๖. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริมอบหมาย

๒. อนุกรรมการด้านส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ประกอบด้วย

๑.	อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	ประธานอนุกรรมการ
๒.	ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ สำนักงาน กปร.	รองประธานอนุกรรมการ
๓.	รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	รองประธานอนุกรรมการ
๔.	ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
๕.	ผู้แทนกรมป่าไม้	อนุกรรมการ

/๖. ผู้แทนกรม

๖.	ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	อนุกรรมการ
๗.	ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	อนุกรรมการ
๘.	ผู้แทนกรมชลประทาน	อนุกรรมการ
๙.	ผู้แทนกองทัพบก	อนุกรรมการ
๑๐.	ผู้แทนหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	อนุกรรมการ
๑๑.	ผู้แทนกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	อนุกรรมการ
๑๒.	ผู้แทนสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๑๓.	ผู้อำนวยการสำนักประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการ
๑๔.	ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการ
๑๕.	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๖.	ผู้อำนวยการกลุ่มกิจกรรมพิเศษ สำนักงาน กปร.	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๗.	ผู้แทนสำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘.	ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. พิจารณาแนวทาง ส่งเสริม ขยายผลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริภายใต้กรอบของแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒. สนับสนุนการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามนโยบายและกรอบของคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๓. ติดตามผลการดำเนินงานส่งเสริม ขยายผลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และรายงานให้คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และสำนักงาน กปร. ทราบ

๔. กำกับดูแลการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘

(นายอำพล เสนาณรงค์)
องคมนตรี

คำสั่ง
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่ 44/2549
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานวางแผนแม่บทการพัฒนา
และรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ
ฉบับที่สี่ (พ.ศ.2550 – 2554)

คำสั่ง

สำนักงานคณะกรรมการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่ 44 /2549

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานวางแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550 - 2554)

เนื่องด้วยแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 3 จะสิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2549 และเพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550 - 2554) ขึ้น เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

ดังนั้น อาศัยอำนาจตามคำสั่งคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ 2/2548 ลงวันที่ 16 มิถุนายน 2548 ข้อ 5 จึงขอแต่งตั้งคณะทำงานร่างแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550 - 2554) โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

องค์ประกอบ

1.	ที่ปรึกษาด้านการพัฒนา (สำนักงาน กปร.)	ประธานคณะทำงาน
2.	รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ด้านวิชาการ	รองประธานคณะทำงาน
3.	ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร	คณะทำงาน
4.	ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน
5.	ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	คณะทำงาน
6.	ผู้แทนกรมชลประทาน	คณะทำงาน
7.	ผู้แทนกรมทางหลวง	คณะทำงาน
8.	ผู้แทนกรมทางหลวงชนบท	คณะทำงาน
9.	ผู้แทนกรมป่าไม้	คณะทำงาน
10.	ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	คณะทำงาน
11.	ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	คณะทำงาน
12.	ผู้แทนกองทัพบก	คณะทำงาน

13. ผู้แทนหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	คณะทำงาน
14. ผู้แทนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	คณะทำงาน
15. ผู้แทนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	คณะทำงาน
16. ผู้แทนมหาวิทยาลัยขอนแก่น	คณะทำงาน
17. ผู้แทนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	คณะทำงาน
18. ผู้แทนมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	คณะทำงาน
19. ผู้แทนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	คณะทำงาน
20. ผู้แทนมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	คณะทำงาน
21. ผู้แทนมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	คณะทำงาน
22. ผู้แทนมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	คณะทำงาน
23. ผู้แทนกรุงเทพมหานคร	คณะทำงาน
24. ผู้แทนกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	คณะทำงาน
25. ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	คณะทำงาน
26. ผู้แทนกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	คณะทำงาน
27. ผู้แทนกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	คณะทำงาน
28. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	คณะทำงาน
29. ผู้แทนการรถไฟแห่งประเทศไทย	คณะทำงาน
30. ผู้แทนมูลนิธิโครงการหลวง	คณะทำงาน
31. ผู้แทนโครงการพัฒนาดอยตุงฯ (พื้นที่ทรงงาน)	คณะทำงาน
32. ผู้แทนบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	คณะทำงาน
33. ผู้แทนบริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)	คณะทำงาน
34. ผู้แทนบริษัท การไฟฟ้าฝ่ายผลิต จำกัด (มหาชน)	คณะทำงาน
35. ผู้อำนวยการกลุ่มกิจกรรมพิเศษ (สำนักงาน กปร.)	คณะทำงานและเลขานุการ
36. ผู้แทนกองแผนงานและวิเทศสัมพันธ์ (สำนักงาน กปร.)	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
37. ผู้แทนกลุ่มกิจกรรมพิเศษ (สำนักงาน กปร.)	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

/ อำนาจหน้าที่...

อำนาจหน้าที่

1. พิจารณากำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ
2. จัดทำร่างแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550 - 2554)
3. ปฏิบัติงานอื่นๆ เกี่ยวกับการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามที่คณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคณะอนุกรรมการด้านวิชาการและติดตามประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2549

(นายสมพล พันธุ์มณี)

เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม
การวางแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์
การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ฉบับที่สี่ (พ.ศ.2550 – 2554)

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

การวางแผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฉบับที่สี่ (พ.ศ. 2550 - 2554)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล/ตำแหน่ง	หน่วยงาน/ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์/โทรสาร
1.	นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ รองเลขาธิการ กปร.	สำนักงาน กปร. 78 ทำเนียบรัฐบาล ร.ร.นายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) ถนน ราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2280-6193-199 โทรสาร 0-2280-6206
2.	นางสาวศรีนิตย์ บุญทอง ที่ปรึกษาด้านการพัฒนา	สำนักงาน กปร. 78 ทำเนียบรัฐบาล ร.ร.นายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) ถนน ราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2280-6193-199 โทรสาร 0-2280-6206
3.	นางสาวสุนทรี ศรีปรัชญากุล ผู้อำนวยการกลุ่มกิจกรรมพิเศษ	สำนักงาน กปร. 78 ทำเนียบรัฐบาล ร.ร.นายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) ถนน ราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2280-6193-199 โทรสาร 0-2280-6206
4.	นายนรินทร์ กาญจนฤกษ์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน 8 ว.	สำนักงาน กปร. 78 ทำเนียบรัฐบาล ร.ร.นายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) ถนน ราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2280-6193-199 โทรสาร 0-2280-6206
5.	นางสาวณัฏฐา ระกำพล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน 6 ว.	สำนักงาน กปร. 78 ทำเนียบรัฐบาล ร.ร.นายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) ถนน ราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2280-6193-199 โทรสาร 0-2280-6206
6.	นายอภิศักดิ์ สรวิสูตร เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน 6 ว.	สำนักงาน กปร. 78 ทำเนียบรัฐบาล ร.ร.นายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) ถนน ราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2280-6193-199 โทรสาร 0-2280-6206
7.	นางสาวธัญวรัตน์ วจนะวงศ์วิจิตร เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน 5	สำนักงาน กปร. 78 ทำเนียบรัฐบาล ร.ร.นายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) ถนน ราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2280-6193-199 โทรสาร 0-2280-6206
8.	นายศิริชัย รอดทัศนา เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน 3	สำนักงาน กปร. 78 ทำเนียบรัฐบาล ร.ร.นายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) ถนน ราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2280-6193-199 โทรสาร 0-2280-6206
9.	นายสุพรรณพร มณีราช เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน	สำนักงาน กปร. 78 ทำเนียบรัฐบาล ร.ร.นายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) ถนน ราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2280-6193-199 โทรสาร 0-2280-6206
10.	นางสาวอติกานต์ พรมสละ พนักงานประจำสำนักงาน	สำนักงาน กปร. 78 ทำเนียบรัฐบาล ร.ร.นายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) ถนน ราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2280-6193-199 โทรสาร 0-2280-6206

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล/ตำแหน่ง	หน่วยงาน/ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์/โทรสาร
1.	นายอภิชาต จงสกุล รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2579-1111 โทรสาร 0-2579-0111
2.	นายพิทยากร ลิ่มทอง ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2579-1111 โทรสาร 0-2579-0111
3.	นางสาวรสมาลิน ณ ระนอง นักวิชาการเกษตร 8 ว.	กรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2579-1111 โทรสาร 0-2579-0111
4.	นางสาวพรรณพิศ บ่วงนาวา เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 ว.	กรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2579-1111 โทรสาร 0-2579-0111
5.	นายทวี เต็มญารศิลป์ ผู้อำนวยการกลุ่มกิจกรรมพิเศษ	กรมชลประทาน ถนนสามเสน กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2241-0740-9 โทรสาร 0-2243-0966
6.	นายศุภชัย แก้วลำไย นักวิชาการเกษตร 8 วช.	กรมชลประทาน ถนนสามเสน กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2241-0740-9 โทรสาร 0-2243-0966
7.	นายพิทักษ์ ติ๊ปแก้ว วิศวกรชลประทาน 4	กรมชลประทาน ถนนสามเสน กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2241-0740-9 โทรสาร 0-2243-0966
8.	นายสุรพล สงวนแก้ว นักธรณีวิทยา 8	กรมทางหลวง ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400	โทร. 0-2246-1122-30 โทรสาร 0-2246-1122-30
9.	นายลลิต สวัสดิมงคล นักธรณีวิทยา 6 ว.	กรมทางหลวง ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400	โทร. 0-2246-1122-30 โทรสาร 0-2246-1122-30
10.	นายธวัช กุลทนันท์ ผู้อำนวยการสำนักทางหลวงชนบทที่ 8	สำนักทางหลวงชนบทที่ 8 99/5 หมู่ 8 ถนนสายเอเชีย ตำบลท่าน้ำอ้อย อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ 60130	โทร. 0-5626-7006 โทรสาร 0-5626-7006
11.	นายลัทธวุฒิ สุขจุล วิศวกรโยธา 7 วช.	สำนักบำรุงรักษาและอำนวยความปลอดภัยงานทาง กรมทางหลวงชนบท 218/1 ถนนพระรามที่ 6 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400	โทร. 0-2299-4000-8 โทรสาร 0-2299-4336
12.	นายทศพร ปุระสุวรรณ์ เจ้าหน้าที่บริหารงานการเกษตร 7	ศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ หมู่ 2 ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 70120	โทร. 0-3222-6744 โทรสาร 0-3222-6744

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล/ตำแหน่ง	หน่วยงาน/ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์/โทรสาร
13.	นายถาวร เพียรมาก นักวิชาการป่าไม้ 7 ว.	กรมป่าไม้ 61 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2561-4292-3 โทรสาร 0-2579-8611
14.	นายพัฒน์พงษ์ สมิตติพัฒน์ นักวิชาการป่าไม้ 7 ว.	กรมป่าไม้ 61 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2561-4292-3 โทรสาร 0-2579-8611
15.	นางดวงมาลย์ สินธุวนิช ผู้อำนวยการกองประสานการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถนนพระรามที่ 6 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400	โทร. 0-2265-6556 โทรสาร 0-2265-6556
16.	นางพิณทิพย์ ธิติโรจนะวัฒน์ นักวิชาการป่าไม้ 8 ว.	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 61 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2561-4292-3 โทรสาร 0-2561-4292-3
17.	นางสุชีลา ธีราภรณ์ นักวิชาการป่าไม้ 7 ว.	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 61 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2561-4292-3 โทรสาร 0-2561-4292-3
18.	พันเอก ชาญวิทย์ อรรถชีวะพงษ์ รองผู้บังคับการกองกิจการพัฒนา	กรมกิจการพลเรือน กองทัพบก ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200	โทร. 0-2297-8386 โทรสาร 0-2297-8386
19.	พันเอก วรโชติ สุคนธเสนี อาจารย์หัวหน้าวิชาโรงเรียน กิจการพลเรือน	กรมกิจการพลเรือน กองทัพบก ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200	โทร. 0-2297-7956 โทรสาร 0-2280-2521
20.	พันโท เอก นาคสวัสดิ์ หัวหน้าแผนกปศุสัตว์ กองการเกษตรและสหกรณ์	หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ถนนรัชดาภิเษก แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800	โทร. 0-2910-7410 โทรสาร 0-2910-7410
21.	ร้อยโทหญิง พิราวรรณ อำไพ ประจำแผนกแผนและโครงการ สำนักงานทหารพัฒนา	หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ถนนรัชดาภิเษก แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800	โทร. 0-2910-7410 โทรสาร 0-2910-7410
22.	พันตำรวจตรีหญิงอุไรวรรณ สะการ์ สารวัตรงานโครงการอันเนื่อง มาจากพระราชดำริ	ฝ่ายอำนวยการ 6 กองบังคับการอำนวย การกองบัญชาการตำรวจตระเวนชาย แดนกองบัญชาการตำรวจตระเวนชาย แดน ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2279-9520 โทรสาร 0-2279-9520
23.	รศ.กมลพรรณ นามวงศ์พรหม รองอธิการบดีฝ่ายประกันคุณภาพ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2579-0013 โทรสาร 0-2942-8127

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล/ตำแหน่ง	หน่วยงาน/ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์/โทรสาร
24.	รศ.ฉลองชัย แบบประเสริฐ ผู้ช่วยอธิการบดี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2579-0308 โทรสาร 0-2579-1951
25.	นายมงคล ต๊ะอุ่น นักวิทยาศาสตร์ 8 (ชำนาญการ)	มหาวิทยาลัยขอนแก่น 123 ถนนมิตรภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40002	โทร. 0-4320-2222-41 โทรสาร 0-4320-2222-41
26.	นางสาวสุกัญญา สุจริยา อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีการเกษตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 398 หมู่ที่ 9 ถนนสวรรค์วิถี ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000	โทร. 0-5621-9100 โทรสาร 0-5622-1554
27.	อาจารย์อิสริยาภรณ์ ดำรงรักษ์ อาจารย์ระดับ 7	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 133 ถนนเทศบาล 3 ตำบลสะแตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000	โทร. 0-7321-6594 โทรสาร 0-7321-2108
28.	ดร.อนงคณ์ หัมพานนท์ อาจารย์ 2 ระดับ 7	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม 39/1 ถ.รัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กทม.10900	โทร. 0-2511-5695 โทรสาร 0-2511-5695
29.	อาจารย์วชิราภรณ์ พิกุลทอง อาจารย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม 39/1 ถ.รัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กทม.10900	โทร. 0-2511-5695 โทรสาร 0-2511-5695
30.	นายถาวร กลุ่มประเสริฐ นักวิชาการเกษตร 7 ว.	ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 173 ถนนดินสอ แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200	โทร. 0-2221-2141-69 โทรสาร 0-2221-2141-69
31.	นายธนา ยันตรโกวิท ผู้อำนวยการส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่น	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น วังสวนสุนันทา ถนนราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2241-9014 โทรสาร 0-2241-9005
32.	นางสาวปราณี ฉุ้นย่อง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 3	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น วังสวนสุนันทา ถนนราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2241-9014 โทรสาร 0-2241-9005
33.	นางสาวพรรณวิภา พูลสวัสดิ์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 3	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น วังสวนสุนันทา ถนนราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2241-9014 โทรสาร 0-2241-9005
34.	นายเชิดชัย ตรึงตราจิตรกุล ผู้อำนวยการส่วนผลิต	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 75/6 ถนนพระรามที่ 6 เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400	โทร. 0-2202-4404-5 โทรสาร 0-2202-4404-5

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล7/ตำแหน่ง	หน่วยงาน/ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์/โทรสาร
35.	นางอัจฉรา ไล่ศัตรูไกล นักวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ 8 ว.	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 75/6 ถนน พระรามที่ 6 เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400	โทร. 0-2202-4404-5 โทรสาร 0-2202-4404-5
36.	นางเพทาย กุญะเนตร ผู้สอนช่างทอพรม	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 75/6 ถนนพระรามที่ 6 เขตราชเทวี ก รุงเทพฯ 10400	โทร. 0-2202-4404-5 โทรสาร 0-2202-4404-5
37.	นายกิตติพันธ์ จันทาศรี นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 7 ว.	กรมส่งเสริมการเกษตร 2143/1 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2579-0121-7 โทรสาร 0-2579-0121-7
38.	นายธรรมนูญ ธิดา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6 ว.	กรมส่งเสริมการเกษตร 2143/1 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2579-0121-7 โทรสาร 0-2579-0121-7
39.	นางศรัณยา บุษปฤกษ์ หัวหน้ากลุ่มโครงการต่างประเทศ และโครงการพิเศษ	กรมวิชาการเกษตร ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2579-0151-8 โทรสาร 0-2579-0151-8
40.	นายวรยุทธ บุญมี เจ้าหาน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน 7 ว.	กรมวิชาการเกษตร ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2579-0151-8 โทรสาร 0-2579-0151-8
41.	นายไพฑูรย์ ศิลป์เจริญ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน 7 ว.	กรมวิชาการเกษตร ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2579-0151-8 โทรสาร 0-2579-0151-8
42.	นางสาวจินดารัตน์ ชื่นรุ่ง นักวิชาการเกษตร 7 ว.	กรมวิชาการเกษตร ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2579-0151-8 โทรสาร 0-2579-0151-8
43.	นางสุรีรัตน์ ต.สุวรรณ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน 8 ว.	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน 319 ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	โทร. 0-2282-2815 โทรสาร 0-2282-2815
44.	นายพิเชฐ กิจเจริญธรรม วิศวกรกำกับการก่อสร้างเขต 1	ศูนย์ก่อสร้างทางการรถไฟแห่งประเทศไทย ถนนรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330	โทร. 0-2220-4766 โทรสาร 0-2220-4766
45.	นายไชยสิทธิ์ เอนกสัมพันธ์ ผู้ประสานงานโครงการ ปลูกหญ้าแฝก	มูลนิธิโครงการหลวง ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200	โทร. 0-5351-0765 โทรสาร 0-5327-2303
46.	นางดวงใจ บุตรสำราญ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน	มูลนิธิโครงการหลวง ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200	โทร. 0-5351-0765 โทรสาร 0-5327-2303

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล/ตำแหน่ง	หน่วยงาน/ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์/โทรสาร
47.	นายประวิทย์ บุญมี ผู้อำนวยการฝ่ายเกษตร	สำนักงานประสานโครงการพัฒนาดอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) กิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 57110	โทร. 0-5376-7001 โทรสาร 0-5376-7077
48.	นายอุทัย จารณศรี ผู้เชี่ยวชาญฯ	สำนักงานประสานโครงการพัฒนาดอยตุง (พื้นที่ทรงงาน) กิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 57110	โทร. 0-5376-7001 โทรสาร 0-5376-7077
49.	นายมนัส แสงเดช ผู้ช่วยหัวหน้าโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ	การไฟฟ้าฝ่ายผลิต 53 ถนนจรัญสนิทวงศ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130	โทร. 0-2424-0111 โทรสาร 0-2433-6317
50.	นายประเสริฐ สลิลอำไพ ผู้จัดการส่วนมวลชนสัมพันธ์	บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) 555 ถนนวิภาวดีรังสิต เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2537-4000 โทรสาร 0-2537-4444
51.	นางศรีสุรางค์ มาศศิริกุล พนักงานประชาสัมพันธ์	บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) 555 ถนนวิภาวดีรังสิต เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	โทร. 0-2537-4000 โทรสาร 0-2537-4444
52.	นายชัยวัฒน์ เผดิมรอด หัวหน้าแผนกความปลอดภัยอาชีวะอนามัยและสิ่งแวดล้อม	บริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) 13 หมู่ 4 ตำบลพระธาตุผาแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 63110	โทร. 0-5553-3015 โทรสาร 0-5553-3018

หน่วยงาน
ที่ดำเนินการเกี่ยวกับหญ้าแฝก

หน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับหญ้าแฝก

ลำดับที่	หน่วยงาน/ที่อยู่	โทรศัพท์	โทรสาร
1.	กรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0-2579-0111	0-2579-0111
2.	กรมส่งเสริมการเกษตร 2143/1 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0-2579-0121-7	0-2579-0121-7
3.	กรมวิชาการเกษตร ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0-2579-0151-8	0-2579-0151-8
4.	กรมชลประทาน ถนนสามเสน กรุงเทพฯ 10300	0-2241-0740-9	0-2243-0966
5.	กรมปศุสัตว์ ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10400	0-2653-4444	0-2653-4550-57
6.	กรมประมง เกษตรกลาง เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0-2562-0600-15	0-2562-0600-15
7.	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เลขที่ 1 ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10200	0-2282-9004-8	0-2281-4486
8.	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 61 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0-2561-4292-3	0-2561-4292-3
9.	กรมป่าไม้ 61 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0-2561-4292-3	0-2579-8611
10.	กรมทางหลวง ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400	0-2246-1122-30	0-2246-1122-30
11.	กรมทางหลวงชนบท 218/1 ถนนพระรามที่ 6 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400	0-2299-4000-8	0-2299-4336
12.	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 1034 ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ 10100	0-2281-2454	0-2281-2454
13.	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 75/6 ถนนพระรามที่ 6 เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400	0-2202-4404-5	0-2202-4404-5
14.	กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ถนนอัษฎางค์ กรุงเทพฯ 10200	0-2221-1051-8	0-2222-8887
15.	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น วังสวนสุนันทา ถนนราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	0-2241-9014	0-2241-9005
16.	กรมโยธาธิการและผังเมือง 224 ถนนพระรามที่ 9 เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320	0-2245-1420	0-2246-0180

ลำดับที่	หน่วยงาน/ที่อยู่	โทรศัพท์	โทรสาร
17.	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 3/12 ถนนอู่ทองนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	0-2243-0020-27	0-2243-0020-27
18.	สำนักงบประมาณ ถนนพระรามที่ 6 กรุงเทพฯ 10400	0-2273-9032-39	0-2273-9787
19.	สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ 196 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0-2940-6420-8 0-2561-4323 # 210	0-2561-3035
20.	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 319 ถนนราชดำเนินนอก แขวงวังจันทรเกษม เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 0 2561 4323 # 210	0-2282-2815	0-2282-2815
21.	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 328 ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400	0-2246-0025	0-2245-8636
22.	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110	0-2549-3000	0-2549-3000
23.	กองทัพบก ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200	0-2280-2432-5	0-2297-8386
24.	กองบัญชาการทหารสูงสุด ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210	0-2572-1000	0-2575-6345
25.	กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0-2279-9520	0-2279-9520
26.	การรถไฟแห่งประเทศไทย ถนนรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330	0-2225-0300	0-2223-7001
27.	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330	0-2215-0871-3	0-2215-4804
28.	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 50 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0-2579-0013	0-2942-8127 279143
29.	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000	0-5394-1301-3	0-5321-7143
30.	มหาวิทยาลัยขอนแก่น 123 ถนนมิตรภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40002	0-4320-2222-41	0-4320-2222-41
31.	มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290	0-5349-8858	0-5349-8861-62
32.	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 12 ถนนกาญจนวนิชย์ ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110	0-7428-2000	0-7421-2828

ลำดับที่	หน่วยงาน/ที่อยู่	โทรศัพท์	โทรสาร
34.	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม 39/1 ถ.รัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กทม.10900	0-2511-5695	0-2511-5695
35.	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 398 หมู่ที่ 9 ถนนสวรรค์วิถี ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000	0-5621-9100	0-5622-1554
36.	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 หมู่ 9 ถนนลำปาง-แม่ทะ ตำบลชมพู อำเมือง จังหวัด 52100	0-5421-7050-1	0-5422-6322
37.	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 186 หมู่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000	0-4451-1604	0-4451-1631
38.	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 133 ถนนเทศบาล 3 ตำบลสะแตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000	0-7321-6594	0-7321-2108
39.	ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 173 ถนนดินสอ แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200	0-2221-2141-69	0-2221-2141-69
40.	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ 7 หมู่ 2 ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา 24120	0-3859-9105	0-3859-9117
41.	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ 95 ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000	0-7351-3562	0-7351-3561
42.	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ 31 หมู่ 4 ตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี 22120	0-3936-9216	0-3936-9219
43.	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ตู้ ปณ. 21 อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000	0-4271-2975	0-4271-2975
44.	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ 237 หมู่ 4 ถนนเชียงใหม่-เชียงราย ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220	0-5324-8483	0-5324-8489
45.	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ 999/22 ถนนคลองชลประทาน ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120	0-3259-3252-3	0-3259-3252
46.	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย 196 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0-2579-1121	0-2561-4771
47.	มูลนิธิโครงการหลวง ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200	0-5351-0765	0-5327-2303
48.	องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	0-5329-8171-5	0-5329-9754

ลำดับที่	หน่วยงาน/ที่อยู่	โทรศัพท์	โทรสาร
49.	สำนักงานโครงการพัฒนาดอยตุง(พื้นที่ทรงงาน) กิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย 57110	0-5376-7001	0-5376-7077
50.	บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) 555 ถนนวิภาวดีรังสิต เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900	0-2537-4000	0-2537-4444
51.	บริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) 13 หมู่ 4 ตำบลพระธาตุผาแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 63110	0-5553-3015	0-5553-3018
52.	การไฟฟ้าฝ่ายผลิต 53 ถนนจรัญสนิทวงศ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130	0-2424-0111	0-2433-6317
53.	มูลนิธิชัยพัฒนา อาคาร 608 สนามเสือป่า ถนนศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	0-2282-4425-8	0-2282-3328
54.	สำนักงาน กปร. 78 ทำเนียบรัฐบาล โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300	0-2806193-200	0-2280-6206